

בֵּיה

זֶה
סֵפֶר הַרְוֻקָה

אלהים ואנשים משמח. הקריש קרואיו הכין
מסבח. אל כל איש מצוק ומר נפש
וצורח. אבעבועות שחין העבירות פורח. ינהה
מורו ורשיתו ימרח. בתשובתו לא יבא בית
מרזח. עוד יגדיל תורה ויאדיר ושוטח. ידרוש
במרכבה ושלא יקציץ בנטיעות הוא בושח. נכנס
ויוצא בשלום לפרדם כבן בית ולא כאורח כשיגיע
לאבני שיש שהור מים מים אינו צורח. כל זה
קמץ בקוטצו והעלהו כליל על המזבח. הרב
רבי אליעזר סגור מייזא נייע ולו נאה
לשבח. תמיד הזמרה אל אפו נשלח. מזמור
שיר למנצח.

הוכא לבית הדפוס מחדש עיי הרבני הנגיד ונכבד מויה
שמעון נאמים ניי בית מסחר ספרים במונקאמש.

יצא לאור עיי הרב משה חיים רופין
שנת תשי"ד לפ"ק

לזכר עולם יהי צדיק

יזכור ד' את נשמת

כאאמו"ר הצדיק החסיד הרב
מו"ה יוסף הי"ד

בן הרה"ח מו"ה משה אהרן קמפלר זצ"ל

ואת נשמת אמי מורתי הצדיקת
מרת לאה הי"ד

בת הרה"ח מו"ה שאול יצחק זצ"ל

ואת נשמת אחותי מרת רבקה הי"ד

עם בעלה המנוח מו"ה יונה הי"ד

בן הרה"ח מו"ה שמעון ליפשיץ ממשעבין הי"ד

ואת נשמת אחותי מרת אסתר הי"ד

עם בעלה בנש"ק מו"ה חיים ישראל הי"ד

בן הרה"ח מו"ה שאול יחיאל פרענקל מלומאנוב

ואת נשמת אחותי מרת ריזל הי"ד

עם בעלה הרה"ח מו"ה ראובן יוסף הי"ד

בן הרה"ח מו"ה דובעריש יקר מקשאנוב

ואת נשמת אחי הבחור מר דוד צבי הי"ד

שנהרגו על קדה"ש ע"י הרשעים הגרמניים ימ"ש.

יהיו זכרם ברוך!

הכותב בדמע, משה אהרן קמפלר
המו"ל

הקדמה

נתתי אל לבי סגלי עולם כזה שהם שוא ושקר והמלאה כזה
פלא פלא ויצי אדם מופשט ומסומאניס עליס ומרוב
כבוד ולוקוח נחשחו לבות האדם פי נגזיס חין מודה וחברי אל
לפי גלוי כל האדם זוכה לידע מלכו חקרי סלכות לסלח סלח יקיס
אכנה ספר אחד למען ירוץ קורא בו למלוא דברי חסן לידע חיד
לפשות המלות כאשר חס הליכי יח"ס ויחפלה זכרו . וקראתי הספר
הזה רק"ח כשמי אלפז"ד וסי' רק"ח מרקחת מעשה רק"ח . שמ"ן כמו
אלפז"ר ב"ן יהוד"ס . כל אדם לרדך לרשום שמו נספרו כמו סלח דבי
חליכו מתחיל ויגרש את האדם כי ויגרש כמו חל"א דכ"י חלי"ז
ומר"ה חדש"ח מתחיל חדש"ח חרין דעת סי' חדש"ח כמו ז"ה רבינו
סמ"ס בן יחי"ר ומרש ברח"ת רבה מתחיל ואסיס אללו חמון
חסיס שפשוטיס יוס יוס ומח"ס שפשוטי"ס כמו רבינו הושעיה רבס
וכפתי דר"א מתחילין מי ימל"ל גבור' ס' כמו אלפז"ר בן יודקמס,
יוק סדר עולם מתחיל עולם ועד נח עמר"ס כמו יוס"י . ירח"ס
רח"ת דמ"ה ראסיס חכמ"ס ירח"ת ס' תחלת חכמ"ס ירח"ת ס' אר"ר
ספל טענת הסס . למד נכון לב טוב . פתרת הבכמה פנ"ס ירח"ת
זמר נפיש ראווי הכרבה . רשו"ס חנוה סדר השיכס . המשך בכיון קול
הפתיחה קשב הכינה טוב מתק סעמי חורס עינות ישריס ללוס
תסלס נעימות חרס סן ירח"ת צרע שלו' גברון טוב קייס מלות קרושה
וער"סס . חין חסנה כלהנת הסס , חין עמלה כערוס , חין זכ"ר כסס
טוב חין ריוח כעשיית המליס חין חן כקיוס החורס . חין זכות כמוכה
את סרביס . חין קרבן כשכירת סלכ , חין סכמה כחכמה החורס , חין
ירח"ת כירח"ת בור"ה , חין שמחה כשמחת מל"ס , חין קרושה כעריסית
חין בקשה כסליחות טון . חין מדה כנושה סניס , חין חסד כסוכחת
חכירו , חין חמונה כהלנס לכת . חין דרך כגמילות חסדיס , חין כושר
כארך , רוח חיושר כמי"ס לשמי" . חין חסיד כשומר' חק" , חין חס כפככד
כני ביתו : חין מדה כפזכר על ששע חין דמון כחמונת ס"חוד חין
לבה כסכרת סלכ חין עבודה כעבודה סלל חין זיחה כפרינות
דעת חין ר"ן כדיבוק חכמיס , חין לאהוב סלכ טוב חין כשוא
כנאוה , חין קשה כמחלוקת , חין רע כלשון רע , חין לרחק כמודג
גדולת , חין שיהס כטיילס כלה חשמש , חין ישיבה פני סל"ן סלח
ל"ן , חין משכב לייס כלה טון , חין עמידת רקיס כלה זדון , חין כח
סר"יס

סריניס בלא רשע, אין קלות ראש בלא יראוף, אין מחלוקת בלא פשע,
 אין סרסור חטא בלא חילול השם. אין אשמה בלא איבה, אין לפג כמו
 ללנות, אין עבירה כמו עזות, אין זרון כמו זרון שבופה, אין רשע
 כמו עין רע. אין תיפוב כחלוקת לשון, אין שונא כילד הרע, אין
 לויב כחשק תאות. אין אהוב מן אמתת יצר טוב, אין למעלה מלב
 טוב, אין ערמת מן עומד בכסיון, אין זריז מן זכירת הבורא, אין
 רשף מן רשף היראה. אין חוזק מן החסידות בחסילתו. שמ"ע בני
 מוס"ר חבי"ך. אהוב בוראך אשר אהבך, להג תורתו בכל לבבך
 פשה מלותיו בכל עת, זכור יראתו בכל זמן, ראה ברכו בכל
 דגש. הכר בוראך בארך בורך, קדש עלמך כמותך לך, מפור
 פשות לב רעיוןך, נקה עלמך מכל חטא, בכל מדה תן תודה נהוג
 טלמת וזהב חסד ראשית חכמה יראת ה', בכל דרכך רעה בוראך,
 יראי השם תירא ותהיה נגן עיניך אהבת קונך, ומן שחר למרות
 רגליך, יוד כף למד סמדה הזאת תמיד בלבבך, ודע כי הוא
 רואה דרכך יישר ועשה לך, הלנע לכת עם הללך, חז"ק בתורה
 ובקש שלום ואמן במעשים טובים ככהך אמ"ן בייחוד השם ובהכנתו
 ופת"ה בני שמ"ע בקול"י ואשר"י אדם שומע לי, אהוב את ה' הללך
 לבך תשית לרעתו וליחדו עבוד עבודתך עדי פריב זכור אהבתו
 בכל עת ראה הוא לנב לקראתך, השתחוה לו כי הוא חבי"ך קק
 הוא עשך ויכוונך טהר עלמך מכל חטא נהוג עלמך במדת תרומות
 אלמדך ואתה תוסף לקח. אשרי מסחד תמיד לבו כחשק בוראו,
 פשות מזמוריו ליוצרו זוכר אהבת לורו, רלון תאות עושו הומה
 בשיחות לבו קורא שונה ולומד טוען עול יראתו נכזה בעיניו ומולח
 בהבלי הכאת הפולס נכח לבב כודכאהו רוחו הלא משכיל בכוחו
 בובש יצרו יוצרו לנגדו תמיד נחמן מכסה דבר ולדיק בלמונתו
 יחיה ידבר כמתת עם כל הולך בתמימות לבו ומנהיג כיו כשורה
 דרך יושר מודה הוא מקרב הקרוביו חסד רודף לך זוכה ומזה
 כל קיחת דברים טובים עושה בקשת אשתו מכבדה ורנן בה ומשיח
 כיו ובנותיו סמוך לפרקן פינו טובה בשלו, שמח נקובת חחרים
 ואהוב שכיניו ורעייו ומלוה לפני בדוחקו ונותן לך קסתר ומפשיין
 לשם שמים ותמיד השכם והערכ בבתי כנסיות ובכתי מדרשות ולומד
 שם ומתפלל בכנות הלב אשריו אשרי כיו נסשו בטוב חלני, בני
 לדבר"י

הקדמה

לדברי הקשיב"ם אל תהרהר אחרי הכוונה אל חאמר מה סיה, אל תדרוש במופלא ממך ואל תחקור במכוסה ממך, אל ימחר לבך לחשוב אל הדבר על לדיק פתק אל הסנה אל מדעתך אל השכח כל גמוליו אל השלטת כך אל זר ילך אל תחייש במעשיך אל הסן אל און התאום אל תחאו למטעמותיו אל חאמר חספא ואשוב אל תפמוד בדבר רע אל תמונע טוב מבטליו אל תוסף על דבריו אל ילא שבועס מטיך, אל יבנה לבך עליך בגאווה אל תלך במראה פייך אל תחשוב תרמית בלבבך אל תטו פייך ולבבך אל תרבה מדבר גבוה אל תנשא פלמך אל תגביה לדבר בלואר פתק אל הדבר דברים בטלים, אל תחן תפארת לפלמך, אל תחרוש על רעיך רעה, אל תריב עם אדם, אל תוכח לן סן ישנאך אל תאשר בדרך רעים אל תשב במושב לנים אל תלך בדרך אחס אל ישיאך ילך לחטא אל תהי חכם בעיניך אל תחחר במרעים . אל תרף משמוע מוסר אל תהנה אס יכדוך אל תבקש גדולה וכבוד . אל תט ימין ושמאל אל תחמוד יופי אשה, אל ישט אל דרכיה לבך אל תחקך במתק דבריה אל תיגע להפשיר, אל תהיה רע פין אל תגלה סוד בעושה פולה, אל תסגור דלתותיך מן הדיקא, אל תונה פני ואביון, אל תחן את פייך לחטוא את בשרך, אל תפוש תורת אמך אל תט מאמרי סי . "אמת למוד' פייך ולך בדרך טובים, "עניו תהא בהילוכי" "זכור תתחבד בישיבתם, "רבה להתאמת בביאתך, תהא ערוס ביראה. סור מרע וטעה טוב ככד נא סוריך בקש שלום בין איש לרעהו, תוכיח את עמיתך תדריככו נחת לשמים, תזכה בכל דברים טרחק מללים ופוחזים, תדבק ביראת השם, תשגור רוח' ותאומך תקרע סגור לבך תככה על רוב תפארתך, תתודה וטוב רשע תחון לבוראך על רוב פשטיך לקלות לפוניך כרוב רחמיו . "תתפלל אליו ליתן יראתו על פייך ליטע אהבהו בלבך לפעודו בשמחה תבקש רחמים על עלמך ועל אשתך ועל בני ביתך שלא יבא אחד מהם לידי פנייה ולא לידי דבר מכווער וחטא ולא יהא לבוס אחר גרונו ולא לפסוק כהבלי שוא כי אין חסן לבורה באכלים ונשמים, מה יתרון שיפמול רימה ותולפה אס תחטא מטע יסא בעיניך תרבה ותשוב אס תפסע תורה ומעשים טובים חאמר לבך ולתתי סכר בוראך מי בראך ירא ס' עושך חשוב כי מלא כפולס כבודו . לך בעונה וכבוד ראש אל תתחנר לללים, אל תשב עם מדברים דברים בטלים

זמנים, יהא מורא מלכ' בין עוני' תן לכך כי רואה כל מעשי' חוקר
 לב וכוון כליות יודע כל מחשבותיך, חשוב כי הוא צוראך ומפרנס'
 הוא עשה לו עבד עולם ע"כ תן יראתו על פני' השמר לך לכלתי
 תחטא התהלך לפניו והיה תמים וימלא לבבך נאמן לפניו כי אין לו
 חסן ככסילים אנשי לזון ואנשי רקים ההולכים אחרי ירס ומתפרנסין
 בחשק תאותם החושקים בעידון העולם שוא והכל ובאנשי לזון אין
 יראה הנה כבא עליהם רעה אך יעקו לאל ולא ישמע תחת כי
 שאלו דת ויראת ה' לא נחרו. המדריך עצמו בעטוה וביראה וסוף
 מתחכם ביראה אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמלא, את ה' אלהיך
 תירא לרבות תלמידי חכמים, עבד מלכו' כמל' ומכבדו כמקבל פני
 סכבוד. "אדם ילוד אשה" ללכ' תן הגמול' והחסד "עשה עמי וזר'
 מיום היית "זרע למה סרוחה לבנונית "ראה אל תהי כסוי טובה לו,
 אביך ואמך הם עזבו' והוא אספק ובראך ושמר' עד אשר יראת מבטן
 בעת שמחתך דעה תעלה מוראו על לבבך וירעדו כל אברים עבדו
 את ה' בשמחה וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה כי
 ברוע פנים ייטב לב וחשוב כי הכורא אלך שויתי ה' לנגדי תמיד
 בשלחה מחסלל עמוד באימה וחשוב לפני מי אתה עומד למי אתה
 מדבר אם דאגה בלבבך תשיחנה מדעתך בעת תפילתך כי בעמדך
 לפני מלך הגדול אין לחשוב להגתך כי אם מוראו והשתחו לפי שרבים
 חופאי נפשו כבית תפילתם יושבים כאבילים ופיהם סתום כל ישוררו
 לה' לבאות ידונו באש לא נופח על זאת על כן ככל דרכיך דעסו
 אל תסיה יראת אלקים מלבך אם מזונותיך מלומלמין חשוב דיו
 בגשימה שתן באפי ובהכל פי ונתן לי עוני לפוכתי לנרוף אותי
 ככור עוני אם יחווירו פניך על עסק המלות חשוב דמך הכמע'
 ברמים הנורקים על גבי המזנה אם יסורים באים עליך קבלם
 באהבה ובשמחה וחכם ביראתו כי הוא אדוניך ועתה עבדו קנוי לו
 הוי מודה לו על כל מדה ומדה אם נתן לך עושר ונכסים וכבוד לא
 ירום לך מאחדיהם ביון כי לא תדע מה יולד יום ושניכם יאלתם ערומים
 מן הבטן וכיאלתך מן העולם על עפר תשכב כמוהו במקום רמס
 ותולעה על פיו ילאן ועל פיו יכאו. וגם בחיי' שמה חלטרך לבריות
 כמוהו. אם תחייסר בכני' יהיו בעיניך כאילו הרגתם בחטאותיכם.
 ואל תתרעם על מדותיו כי כל סאון ס'אן בשולמו דינו ודע כי
 בקרב'

הקדמה

במרב' קדוש לכך נהוג עלמי' בקדושה ובפרישות ובטהרה וכשאתה מזכיר
שם הכבוד והנורא ירעדו כל איבריך וכיון' לכך אל בוראך כשאתה
שומד בתפלה וקודם שילא הדיבור מסיך חשוב פירו' ביאורו אם
רעיוני' בא לך באמצע תפלתך החרש עד שתכוין לכך ביראת הכבוד
ודקדק בכל חיבה ותיבה לנענע שפתי' ולהרגיש הדיבור שלא תטעה
כאלו אתה מונה מעות שאתה נותן כוונה והבנה למינין כשאתה
שומד בתפלה אומר מה אני ספון לתת פטרה למלך הכבוד ולהזכיר
שמו הגדול ולבש חרדה כשם שאמר אברהם הנה נא הואלתי לדבר
אל ה' ואנכי עפר ואפר הלא בני מעלה יראו וינהלו מפניו וסביביו
נשערה מאוד אף אני קרוץ מחומר לא בינת אדם לי כזוה בחיי
ומאום במותי אקרא סגור לבי ואבא שתחיו ביראה ובטובה כי בכל
מקום שמלינו גדולתו מלינו ענותנותו מרום וקדוש אשכון ואת דבא
ושפל רוח על כן בעוד רוחך בתו' נדנה חשוב ביראת בוראך גול אל
ה' מפשי' ויכינו מחשבותי' יראת ה' מקור חיים לסור ממוקשי מות
ותסיר עלמך מן המהירות ומן העקשות מן הגאות מן העללות אחוז
צענוה ובשלוס ועל תקנא בעושה עולה כי אם ביראת ה' כל היום
והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת ה' היא אולרו
ואם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו הלא עיני ה' המה משוטטו'
בכל הארץ ודע כי מנוסה יש בנוי או בגבורה או בכבוד או בקנאה
או בחכמה או בעושר או בעוני או בתוקף יצר העצירה ודע כי
המנוה והיראה מכבין אש היצר והתורה תכלין להסיר המחשבי' הרעה :

הלכות חסידות

אלמדך זה השער שרשי עיקר

- שורש** אהב' השם בכל לב ונפשו מאד הנפש קשור' באהבתו בשמחה:
שורש ליראה את ה' עוזב תאוותו וקשר לו לעשות מנוה ועושה
ביראה :
שורש ענוה מרחיק מן הכבוד ואינו משיב למחרפיו וחושב עלמו
כאין :
שורש זכירת השם והתפלה באהבה ובשמחה ובחינון לב בצקשות :
שורש ראש החסידות בתחילתו אינו נוטר ואינו משקר ועושה
לפנים משורת הדין :

הלכות חסידות

ד

- שורש** החורה להעמיק לדעת להשפיל ולהסניר ולשומעה לתיאכון ולסלסלה .
- שורש** קבלת חכמים וסוד ומוסר משפיל רוחו שומע ומכסה דבר ואוהב הוכחה .
- שורש** טפירה פרישות וזהירות ממאכל וממשתה וממלבושים וממחשבות .
- שורש** נקיות מחטא ומקנאה ומאיבה נקי כפים ובר לבב ונקי מכל נבלה .
- שורש** תמורת בקש שלום ודונר אמת והלנע לכת וטוב לשמים ולבריות והשתיקה .
- שורש** זכיות פרום ביראה ושלא לעבור דבריו ולקיים מצותיו ולעשות נדרים .
- שורש** קדוש הייחוד שמו ומרכבת יעדותיו קדש עלמך כמותר לך ובכל דבר וטוב לך :
- שורש** אהבת השם בשלש עשרה מקומות בתורה הזוירונו לאהבה אותו. בספרי ואהבת את ה' אלהיך עשה מאהבה שהעושה מאהבה שכרו כפול ומכופל ואהבת האבות ואהבת אהבתו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן וגו' שגירן והכניסן תחת כנפי השכינה בכל לבבך בשני ירך צילר טוב וצילר רע בכל לבבך שלא יהא לך חלוק על הקב"ה ובכל כפסך אפי' נוטל את נפשך, שמעון בן עזאי אומר אהבתו עד מצוי הנפש לאהבה את ה' אלהיכם שמה תאמר הריני לומד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל שכר לפולם הבא בשביל שאשב בישיבה שאאריך ימים ת"ל לאהבה כל מה שתעשו לא תעשו אלא מאהבה רבי אלעזר בן לויק אומר עשה נדרים לשם פוטלס ודבר בהם לשם שמים ואל תעשה עטרה להתגדל בהם ובכל מאורך במסכת נרכות פרק הרואה בכל מדה ומדה שהוא מודד לך תהא מודה לו בכל מאד ומאד ירושלמי בנרכות עשה מאהבה אם נאח לשכא דע שאתה אוהב ואין אוהב שונא בשילפי מסכת יומא ואהבת את ה' אלהיך שיכא שם שמים מחאהב על ירך שיקרא וישנה ויכמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו באמונה ודבורו נכחה עם הבריות מה הבריות אומרים אשרי מי שלמד חונה במסכת נדרים נפ' קינס יין למוד מאהבה וסוף הכבוד

הלכות חסידות

הכבוד לבא. בתנא דבי אליהו שכתב האהבה ב' חלקים ושכתב היראה חלק אחד. במסכת סוטה בשילהי פרק כשס שהמים ופוסה חסד לחלפים לאוהביו. בשוחר טוב ארחמך ה' אהבה לבריותיך. במדרש תדשא בברייתא רבי פנחס בן יאיר עולה כנגד האהב' איזוהו יש לדיקים עובדים להקב"ה ונותנים לו כבוד למלכותו מפני שהוא קודם לכל:

שורש האהבה

שהנפש מליאה אהבת ה' וקשורה בעבודתו האהבה בשמחה וצנו' לבב ולא כעובד רבו בעל כרחו אלא אפי' אם היו מוחין בידו האהבה בוערות בתוך לבו לעבוד ושגח להשלים רצון בוראו שכן אמר המשורר עבדו את ה' בשמחה ועובד בישרות לב ולישרי לב שמחה ואינו עובד לו לא להנאתו ולא לכבודו ואומר מה אני נבזה וחדל אישים היום כאן ומחר בקבר הן בעון חוללתי ואני מלא גלל איך נבחרתי ונבחרתי להיות עבד למלך הכבוד כי כשהנשמה חושבת בעומק ביראה רשף אהבת הלב בוער בה וג'ל שמחת הקרב מרבה ושמחת הלב ועלו כליות גדל חכמת אדם תאיר פניו וישמחו בו אוהבי שמו כי כל האיש אשר חכמת השם בלבו חושבי' בשמחה חשק פשיית רצון בוראם לעשות מלכותו בכל לב והאוהב אינו חושב הלאה העולם הזה ואינו חושב בעיולי אשתו ולא בבניו ונשותיו והכל כאין נגדו רע לעשות רצון בוראו ולזכות אחרים ולקדש שמו ולמקור עלמו באהבתו כאברהם הרימותי ידי אם מחוט ועד שרוך נעל כפחם שמסר עלמו כשהרג זמרי ואין מנשאין את עלמם ואין מדברים דברים בטלים ואינם רואים פני נשים ושומעים חרפתם ואינם משיבים וכל מחשבותם עם בוראם ומנעימים זצרים לקונם וכל פשות מחשבותם בוער מאש אהבתו אשריו בזה ולבא.

שורש היראה

הזהירו בתורה בשלש פשרה מקומות ליראה אותו ירושלמי דברכות פשה מיראה שאם באת לבעט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט בפרק שני דתרומת את ה' אלהיך תירא מכאן אזהרה למוציא שם שמים לבטלה: בפרק קמח דבר רבי חנן אמר ר' השומע הזכרת שם מפי חבירו לרף לנדותו כתיב ליראה את השם הכבוד והכורח מה כבודו, במסכת סופרים הכותב השם אפי' המלכות שואל בשלמו אינו

אינו פונה לו. כפרק חלק אין מזכירין שם שמים על הרקיקה. כספרי
 אזכרה למוחק את השם ואזכרתם את שמים לא תעשון כן לה' בשילהי
 ס' שבושות העדות אחרים אובל שהוא לפני השם נמחק לאחריו
 אינו נמחק וכן הלכה. במסכ' סופרי' נתכוון לכתו' את השם וכתב יהודה
 עושה ד' ה' ומוחק ה' האחרון, בירושלמי כפרק החובל המזכיר את
 השם בכל פת לריך נדוי, בפ"ק דנדרים כל מקום שהזכרת השם
 מלויה שם פניות מלויה. בפ' שבושות הדיינים כל העולם מדעזע בשעה
 שאמר לא תשא את שם ה', בשילהי יומא חמורות לא תשא. כברייתא
 דר' פנחס יש עובדין להקדוש ברו' הוא ביראה ובאימת גדולה ופחד
 מרובה ומתפללין להנלל מן הקללות הכתובות על המושלין במלותיו
 ועל העוברים פקודיו של הקב"ה בין בעולם הזה בין בעולם הבא
 בעולם הזה החלאים והמכות והמכאובות שלא יצטרכו לבריות ושלא
 ימשלו בה זרים ולא יראו מיתה או דבר רע בזרעם וכדי שימלאם
 ימיהם בטוב ובצרכה ובעולם הבא להנלל מן הפורעניות ומן השחיתות
 ומן יקידות אש של גיהנם העתידה ללהט ולבער את הרשעים ליום
 הדין הגדול ועליה חטאת קריבה :

שורש היראה שקשה לו לעשות ועוזב תאוותו וילכו בעבור
 יראת השם וירא פן לא יהיה תמים לפני
 ה' כמו אזכרתם כי ירא אלהים חתה כי זה גדול מן הנסיונות וכן
 ועובדיה היה ירא וקשה לו מפני איזבל יראו את ה' קדושו דברים
 הקשים ללב ויראת מאלהי' דברים המסורים ללב את ה' אלהיך תירא
 לרבות תלמידי חכמים ומורה רבך כמורא שמים. הדחיק מן הכבוד
 כמשה רבינו שאמר ונחנו מה בשלטי פרק כס"י הדם גדול מה שנאמר
 במשה ממה שנאמר באברהם שאמר ואנכי עפ"י ואמר במשה כתיב
 ונחנו מה לכך והאיש משה ענו מאד ובשלטי פ"ק דע"ז א"ר יהושע
 בן לוי ענוה גדולה מכלם רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי
 לבשר ענוים לבשר חסידים לא נאמר חלה ענוים הא למדת שענוה
 גדולה מכולן. בפסיקתא מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה
 ענוה שולים לרגלה, ראשית חכמה יראת ה' עקב ענוה יראה ענוה
 לשון כניעה ושפלות, ותדבר מרים ואהרן במשה והאיש משה עניו
 מאד היה כנוע בלבו כמו לענות מפני הכנעה היא הענוה נכזה
 בעיניו ולכונן ואת דכא ושפל רוח ורוח נשבר ונדכה ורך לב ונכה
 רוח

שורש ענוה

רוח כשמספרים בנכותו יודה לכורא על אשר נודע לפולס מעט
מחרפתו לייסרו ולהוכיחו כדי שישוב ואם מטיב לו הנורא ישפיל
בפינו מיראתו שלא תהיה לנקמה ממנו ומכשול ואם יהיה פשיר ישלם
חובת הנורא ממנו כי אינו יודע מתי יכלם הממון ולא יתגאל ואם
יפסוק בפנודת הנורא במדות טובת יהיה נכנע וידמה לו מעט
ממה שהוא חייב לו וימחול למי שדיבר רעות ממנו וחדבר מריס
ואחרז במשה : והאיש משה פניו מאוד שמחל להם מיד וינית
בנבחות כאהרן כהן גדול ונביא וכתיב והרים את הדשן להשפיל
פלאו ולהסיר גבהותו על גדל מעלתו בדכתיב ותרא את המלך דוד
מסוז ומכרכר לפני ה' ולכבוד הנורא יקום מן הרשעים להפריט
מפיר ה' כל פופלי און ה' לא גבה לבי ולא רמו פני וייל עושק מיד
פושקו ויהי דוד פושה משפט מלוא לפשות הטוב והישר ויתחבר
פמהם חבר אני לכל אשר יראוך ויזהר מן הרע שיש בידו ובלשונו
ויחודה חטאתיו אודיפך אלמדה פושעים דרכיך וינקום כפי היכולת
לבער הרעים ויעמוד פנחם ויפלה והפטר המגפה ותחשב לו לזקה
לדור ודור עד פולס ויהיו דבריו מוטטים וקול נמוך ומעט שחוק
ומעט שנועות השם על האמת ולא יפכור על לשונו כזב ולא ישב
בסוד משחקים ואטלו מפני ירך כדד ישנתי כי זעם מלאתי וכשקורה
בחורה ובנביאי' ובכתובים ובתלמוד ורואה הגמול והטונש ויודע כי
פלאו מעשיו יכנע וישפיל פלאו וירך לבנו ויירא מעונש הדבר וישוב
כמו יאשיהו אשר קרע את בגדיו והשיב לו הקב"ה יטן רך לבנך
ותכנע מפני הכניעה היא פנוה מושל במעשיו וברוחו כשמכוזן אותו
והיכולת בידו להנקם ומפנוה ושפלות שותק וסובל ואם יקרהו מקרה
וסגפיים בו או בממונו או בכניו או בקרוביו ילדיק הדין יסגור פיו
מלדבר ולבו מלהרהר כמו וידוס אהרן ואם ישבחוה בני אדם יאמר
אל השבחוני כי פשעי אני אדע ואם ילמוד כל היום וישבת בוראו
ויגבה לבו בזה ובמלותיו יכנע שמה חטאתי יאמר לי כי תבאלו ליראות
פני מי בקש זאת מידכס מה לך לספר חקי ואם נחתייב כנגד
חבירו יודה לו כמו זדקה ממני ואם ספר עליו שקר לא יכלימו
ולא יכפוס עליו ואם הוא פשיר וגאה ומכובד לריך להכניעו ולהשפיל
רוחו אז ישבחו הנורא כמו המכסה אני מאברהם לפי שאמר ואנכי
פטר ואפר וכן משה ונחמו מה וכן דוד אמר ואנכי חולעת ולא איש

ענוה וזכירת השם

ר

כי אין ראוי לפגוד להגביה רוחו כנגד אדונו אם אדוויכס אני איה
מוראי כי אין עונה כמו הכניעה לפני אדונו שובי אל גבירתך והתפני
תחת ידים ויכעו עמי אשר נקרא שמי עליכם וכשאתם מחפלים
בכעם לנך והשפל רוחך וחשוב עוונותיך וכווין בחפלהך בדמע לנך
ויכעו מחשבותיך על מה שאתם מוליא יסידך ואל תמהר וכווין
דפחך סן תכזב בחפלהך כשתהרהר מחשבות אחרות ותאמר לבסוף
יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לסידך ה' לורי וגואלי ואמר רבותינו
לפולס ימוד אדם את עצמו אם יכול להתפלל יתפלל וכתיב שויתי
ה' לנגדי תמיד לכן כג' ברכות ראשונות וכג' ברכות אחרונות
ובחיחס כל ברכה בריך אתה ה' לריך כיוון הלכ בדעת שלימה
ובהכנעת הלכ ורוח ואלמדס הכיפה והשלה איך היא חשוב לפני
איך שכשמים ותתחרט ממעשיך ותהיה שוש ממעשיך איך תשיב
לו הנפש כאשר נתנה לך ויבכה בדמע לבבו ובדמע עיניו על חטאיו
כמו שאמר דוד הוקס על הוקס עולה של תשובה אמר אל דמפתי
אל תחרט ויתחרט ויקרע סגור לבו קרעו לבבכם ואל בגדיכם שובו
ויחודרה ע"מ לעזוב ומורה ועוזב ירוחס ויעזוב דרכו וסרהוריו ויעזוב
רשע דרכו וגומר ויפססם כמעשיו כחפסה דרכיו ונחקורה ונשוכה
וידאג ויתאנח ויתחתי לסיו חבא ויכע לבו הרחית כי כעס ויבכה
מלבושו ויתאבל ויתאונן על חטאיו ויתאבלו ולא שמו איש עדיו עליו
וידיע לנפשו ויתבייש חלקי בושתי וכלמתי ויעזוב חטאתו אף ספק
איסור ולא ידע ואשם ונשא על זה ידו כל הדווים וורה לכל איך
ישבו אלמדה פישעים דרכך מי יודע ישוב וניחס האלקי' ויזיח
ילרו מלחטוא עוד ויחשוב כמה חטא ויעמוד מעתה בהכנעתו
ובהשפלתו ובחשוכתו ויחשוב יוס מיתתו וכאשר תלא רוחו ישוב למי
שנתנה ומי מכלכל יוס בואו לכן ימנע מלחטא וישוב אם און כידך
כרחיקהו ויחשוב איך פעלתי און למי שעסה לי כל הטונות הליי
חנמנו זאת האותי לא תיראו נאוס ד' ויבקש מחילה אולי יש חקוס
וימחה הפון ויפביר הפשע ואל ימשוך עוד הפון אליו סוי מושכי
הפון בחבלי השוא אם עבר ולא קיים עשה של חפלין ולולב ולילית
ישוב ויקיים מעתה אז שובו אלי ואשובה אליכם עבר על לאו שחן
בו כרת יעשה תשובה שלימה ויכלס ולא יחטא עוד ויכע לבו וישפיל
ויבקש מחילה אז יענסו ואם יתגאה ויגבה לבו וישמח שיטחמוהו
ומכריס

ענוה וזכירת השם

ומכניע ההכנעה קשה לו מכל ח' אם ישוב ויכנע לכו ולא יחטא עוד
אז יש שכר לפעולתו ואם יש צידו פצירות מיתות צ"ד או כריתות
וישוב בכל כוחו ויניסם ולא יחטא ומבקש מחילה בכל כיוון ומקבל
יסורין ושמה בהן אז יום המיתה מכפרת עם יום הכפורים והתשובה
אם גזל ישיב ויבקש מחילה מהגזל וישלם לו הגזלה אשר גזל וכל
חי יתן אל לבו פנויה והשפלה והכנעה והתשובה ויקרא לאלקיו בחזקה
אז קרוב ה' לכל קוראיו וגומ' כי קרוב אל'ך הדבר מאוד ובקשת'
משם את ה' אלהיך ומנחת וגומר דרשו ה' בהמלאו טוב וישר ה'
על כן יורה הטאים בדרך טעמו וראו כי טוב ה' דע אלהי אביך
ועבדהו וידעת היום והשבות אל לבבך וגומר על כן מאד מאוד הוי
שפל רוח להכנע לו ותהיה עניו ערס יאסף רוחך אליו ויראו פנקסי
מעשיך וגמולך ישוב בראשך, על כן פשה זאת בני והללל, עוזב הגאווה
ותפוס הענוה, עוזב הגדולה ותפוס השפלות, עוזב הרעה ותפוס
ההכנעה, יהיו בעיני' מעט חובים כעונות מרובים, יעוזב אמריו
ודבור דבריו והרהורים במגוריו, ויזכור כורו בחרו וילרו, ויעוזב
מעלו ויקרע מעילו. ויסיר גודלו ויתפלל לו לכפר חטאו ולא ישוב
לקיאו אם ישוב בתשובה יכפר חובה יעבדנו בזהבה יזכה לרוב טובה
על כן בשר ודם בעפר יסודו והרוח תשוב למי שנתנה הדבק בזהבה
יולרך ערס כביית נרך עוזב הגאווה ודבק בענוה ענוה שאינו משיב
למחרסיו ותדבר מרים ואתרן במשה הרק אך במשה דבר ה' הלא
גם בנו דבר והאיש משה עניו מאוד שלא ענה כלום, בשלהי פרק
כסוי הדם שכולם פיו בשעת מריבה ובקדושין בפרק בתרא שתיקותא
דבבל היינו יחסותא ובפ"ק די"ט מה זו סמיכה כשכש לו בזנבה ופ'
אחרון דשבת ישב הלל כסוף לפני שמאי וזכה הלכה כב"ה ובפ"א
דעירובין שהיו שוין דברי צ"ש קודם כ"ה ובפ' כמה מדליקין ענותותו
של הלל, וכן גדעון ויריבו אותו בחזקה ויאמר אליהם מה עשית אז
רפתה רוחם מעליו כדברו את הדבר. ורוד. לא הלכתי בגדולת ולא
רמו פיני כנמול עלי אמין, תשימני לראש גויס כתר חכמה פזזה
פקב ענוה יראת ה', אין מעלה כתוקף ענוה לש"ס זוכה לארבעה
פקב ענוה יראת ה', עושר וכבוד וחיים, איזהו בן עה"ב עניו ושפל
ברך וכתוב יסאז ענוים בישועה בקאן ענוה אולי יש תקוה, ובשילהי
פרק כיסוי הדם, בזכות הענוה העולם עומד שנחשב כאין ונחנו

שורש זכירת השם

ד

מה תולה ארץ על בלימה והתפלה באהבה ובשמחה תמיד כל היום כי ממזרה שמש ועד מצואו גדול שמו ציוס וכל מקום מוקטר ומיגש לבתי ומנחה טהורה כי גדול שמי, כי שם ה' אקרא הבן גדול לאלהינו :

ביומא דירושלמי הקרובים עוין צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד השמר פן תשכח את ה' שויתי ה' לנגדי תמיד : (במסכת) שבת אל תפנו אל האלילים אל תפנו אל מדעתיכם וזכור את צוראך בימי בחוריתך, והתפלה באהבה ובשמחה וברעדה. (במסכת) ברכות אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש : **אמר** רב נחמן בר יצחק עבדו את ה' ביראה לכך י"ח פעמים יראת ה' במשלי כנגד י"ח ברכות ואחר חכם ירא וטר הרע ואין בו שם כנגד ולמלשינים ביבנה תקוה, כי לריך לעבוד בשמחה וביראה, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, יראוך עם שמש התפלה עם דמדומי חמה. בספרי ולעבדו בכל לבבכם זו תפלה :

במדרש תמלא בנייתא רבי פנחס בן יאיר יקר היא האהבה מן הנקשה והבקשה מן היראה איהו בקשה יש שובדי' להקדוש ב"ה ומסילין לסיו תחנות ונקשות ושולין ממנו כל מדה ומדה בשבין הנחתן. כגון חכמה ובינה ודעת ואורך ימים ורפואה ואשה משכלת ובנים ישרי לבב והללחת מפשים ועושר ובנים וכל שהוא קצין טוב זהו הנקשה ועולה שלמים נקדבים. בשומר טוב אמר רבי איבו כתיב עבדו את ה' ביראה. וכתיב עבדו את ה' בשמחה : אלא בשעה שאתה עומד ומשחחיה לפני הקדוש ב"ה, הוי שמח שאתה עומד לפני אלוה שאין כמוהו ואל תהי נוהג בו קלות ראש אלא ביראה. בפרק אין עומדין המתפלל לריך שיכוין לבו לשמים. בפרק אבות בפרק שני וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחונים לפני המקום. בשלחי פרק תפלת השחר שתתחונן דפחו פליו שנאמר ואתחנן. בפ' אין עומדין, המתפלל לריך שיכוין את לבו ככולן ואם אין יכול לכיין את לבו ככולן יכוון באחת מהם באבות או בהודיות. בפרק קמח דפ"ז דרש ר' שמלאי, לעולם יסדר אדם שבתו של הקדוש ב"ה ואחר יתפלל. אמר רב יהוד' אמר שמואל הלכה שאל אדם לרכיו בשומע תפלה ואם בא לומר, אחר תפלתו אפילו כסדר ויודוי של יום הכסורים יאמר, ואיתא נמי בריש פ' אין

אין

ענוה וזכירת השם

אין עומדין . הנה ראינו שלריך עיקר כוון בברכה ראשונה שהיא ברכת אבות או במודים כי בג' ראשונות טוב לכוון ולהסריד תיבה מחברתה . וכשיזכיר ברוך אהה ה' בסוף כל ברכה יתן לבו לכוין כמו שמכוין בנקשתו שלריך בסליחת עון או במזונות בדרך עלינו או ברפאינו ובסוף כל הברכה שלא יהא שלמים מלא בכיון ושולחן רבו ריקס בלא כיון . אך בברכה רבו ובשבתו יכוין בכל כחו, וכשיאמ' באי אל יחשוב על הכבוד הנראה בלב הכביאים ומראה שעל הכסא כי אם על ה' הוא האלהים בשמים ובארץ ובים ובכל העולם שהוא אלהי האבות העומד לנגדו שויתי ה' לנגדי תמיד ומי שהוא רולה לכוון ילמד עלתו בסוף כל ברכה וברכה לשחוק מעט ולכוין ולומר ברוך אהה ה' ושלוש ראשונות לריכות כוונה גדולה וכן שלש אחרונות ק"ג תיבות מן ברוך אהה ה' מגן אברהם ברוך אהה ה' מחיה המתים, ברוך אהה ה' האל הקדוש ברוך אהה ה' חונן הדעת, וכן סוף כל ברכה וברכה וכן ק"ג פעמים לב בחומש לריך שלריך לכוין הלב וק"ג תיבות מן עלן לבי עד סוף ההפטורה. בתנא דבי אליהו עד שאתה מבקש רחמים שיכנסו דברי תורה בחוך מעיך ותבקש רחמים על העבירות שעברת שימחלו לך עליהם ויש לו לבקש רחמים ותחמוס, כי אתה תשחר אל אל ואל שרי תתחנן גול אל ה' מעשיך ויכונו מחשבותיך ותפלת ישרים ראונו וישמח לב מבקשי ה' :

שרש ראש החסידות בתחילתו

ראשית חכמה יראת ה' כי מתחלה כשהוא עומד מושך לבו חסידות קשה לו כמות מפני שמלעיגין עליו ומגייסין אותו ודמו נשפך יש לו לשמוע חרפתו ואינו משיב ואינו נוטר, כי חסיד אני נאם ה' לא אטור לעולם, ואחר שאלו מעשיו והכשר אם היו נוהגין לו כמה זקוקים לא היה מניח חסידותיו מפני הכושת, ודוד נקרא חסיד שמרה נפשי כי חסיד אני, אמר דוד לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב יושבין אגודות בכבודם ואני ידי מלוכלכות בדם ושפיר ושליח כדי לטהר אשה לבעלה, ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפינושת רבי . ואמרתי לו מפינושת רבי יפה דנתי יפה עמאתי וכו' יפה חייבתי יפה זכיתי ולא ברשתי . ואמרין בפ"ק דע"ז ופרק בתרא דמועד קטן, נאם הנבר הקס

הוקם על שהוקם עולה של תשובה. ואלה שמות הנצורים אשר לדוד
 אמר רבי אבהו, אלה שמות הנצורים של דוד יושב בשבת כשהיה
 יושב בישיבה לא יושב על גבי כרים וכפתות אלא על גבי קרקע
 תחכמוני אמר הקדוש ב"ה הואיל והשפלת את עמך תהא כמוני .
 שאני גוזר גזירה ואתה מצטלה ראש השלישים ראש לשלשת אבות
 עדינו העלני בשעה שהיה עוסק בתורה היה מעדן עלמו כחולע .
 ואמר בפ"ק דברכות, מעולם לא עבר עלי חלות לילה בשנה רב אשי
 אמר עד חלות עוסק בתורה מכאן ואלך בשירות ותושבחות, בריש
 תנא רבי אליהו תחכמוני אמר לו הקב"ה אתה יושב בישיבה שאין
 בה סמיכה תהא כמוני מה ת"ל ראש השלישים ראש לתורתו ותחלוק
 עם ג' האבות תהא ראשון לאבות שהא ראש לכל ישראל בשעוליס
 לג' רגלים שלש פעמים בשנה לפי שדוד יושב בשבת לא על גבי
 כר ולא על גבי ספסל אלא יושב על גבי קרקע ומלמד תורה לרבים
 לשם שמים. באגדה דשמואל כי לא נשזב עד בואו פה, אמר רבי
 שמואל בר נחמני לפי שבפולס הזה לא ישבו שני גדולי פולס ישי
 ושמואל עד שישיב דוד בנייהם, כך לעתיד לבא אין כל מחילה ומחילה
 של לדיקים שאין דוד עומד על גבה ולעתיד יבך ברכת המזון כוסי
 רוייה, כי איתא בפ' ערבי פסחים מה אהבתי תורתך כל היום
 היא שיחתי וכתיב כל היום תהלת' רוייה שריווהו להקדוש ברוך הוא
 בשירות ותשבחות כל פלמותי תאמרה ה' עי כמוך אודה ה' בכל
 לבי וכל קרבי את שם קדשו לבי ובשרי ירננו אל אל חי כל הנשמה
 תהלל יה שמרה נפשי כי חסיד אני ואשתמרה מעוני ולא רשעתי
 מאלהי :

בבבבת סוכה פ' החליל חסידים אומרים אשרי ילדותינו שלא
 ביישה את זקנתנו ואינו משקר דובר שקרי' לא יכון
 לנגד עיני ודובר אמת בלבבו מפיבושת רבי יסה דנתי ולא בושתי
 זה חסיד שאינו מבזה מי שקטן ממנו בעודו דורש חכמה ואינו
 מקנא במי שגדול ממנו בממון ואינו מקבל שכר על החכמה ונעשה
 חזר לכל חזר אני לכל אשר יראוך מי שהוא חסיד עושה לפנים
 משורת הדין כדאמרין בפ"ב דב"מ אשר יפסון לפרי' זו משורת
 ויש לו לחשוב שמא זה רצון הבורא כמו פרק בתרא דמגילה כמה
 הארכת ימים מעולם לא השתנתי מים בתוך ד' אמות של תסלה
 ולא

שורש זכירת השם

ולא כתיב שם לחיבוי ולא בטלתי קידוש היום ולא עשיתי זיהכ"כ
פסנדריא ולא ססעתי על ראשי עם קדוש ולא נשאתי כפי בלא ברכה
ולא קדמתי אדם מימי בבית המדרש ולא נתכבדתי בקלון חיבוי לא
עלתה עמי קללת חיבוי על מטתי ולא עמדתי במידותי ולא נסתכלתי
בדמות אדם רשע ולא הקפדתי בחוך ביתי ולא לעדתי בפני מי
שגדול ממני ולא הלכתי ד' אמות בלא חורה ובלא תפילין ולא ישנתי
בבית המדרש לא שינת קבץ ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת
חיבוי ולא קראתי לחיבוי שם בשכינתו ואמרי לה בחניכתו ויש ליישב
בחסידות כדאמרי' במסכת דרך ארץ נאה בביאתו חסיד בשכינתו
ויקיים לשמור כל נזקים מלפשות ואפילו ברשות הרבים וכל מה
שנפרקי אבות ומה שיש במסכת ברכות כדאמרי' בב"ק כפ' המניח
את הכד א"ר יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי
דניזיקין רבינא אימר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות וכל מעלות
יש לו לחפש בתלמוד ובירושלמי ובמדרש ויעשה ויזכה את העולם
ויחשוב בלבו שמא זה רלון בוראו כי השם חוקר לב ובוחן כליות
רחמנא לבא בעי וכל מלוא שאין לו עוסקין יעסוק בה ואל ישב
במקום ללים ומדברים דברים בטלים וידבק עם כל עושה מלוא
הולך את חכמים יחכם עת לחכוק וחסיד בכל בכל מפעו :

שורש התורה להעמיק לדעת ולהשכיל

בתחילה ילמד להכיר את האותיות ואח"כ לחכרם יחד היא
נקראת תיבות ואח"כ הפסוק ואח"כ הפרשה ואח"כ
המשנה ואח"כ התלמוד וקובץ על יד ירבה חנוך לנער על פי
דרכו כדאמרי' בכחובות ובקדושין טוב מלא כף נחת הלכה אחת כדאית'
בויקרא רבה ואמרי' בספרא תזל כטל אמרתי כנוס דבר תורה כללן
וסרטן ומוליאין כטיפין הללו של טל לא כטיפין גדולות של מטר
אלא כטיפין הללו של טל קטנות ויש לו לדבר ליתן הפסק שיחזיר
בסן הטיב כדאמרי' בריש ת"כ מה היו הפסקות משמשות ליתן
ריח למטה להחכונן בין פרשה לפרשה ובין פרין לפרין והלא דברים
ק"ו ומה אם מי ששמע מפי הקב"ה ומדבר ברוח הקודש לריך להבין
בין פרשה לפרשה ובין פרין לפרין פאכ"ו להדיוט הלומד מן ההדיוט
ואמרי' כפ"ק דחגיגה אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים
לשונה

לשונה פרקו מאה ואחת ואמרי' בפרק כ"ד מעברין רבי פירא
 הוה ליה חד תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימנין ואמר בס"ק
 דע"ז אמר רבא לעולם ילמד אדם ת"ת במקום שלכו חפץ שנאמר
 כי אם בתורה ה' חסלו א"ר אין אדם לומד תורה אלא מה שלכו
 חפץ כל הפוסק בתורה הקב"ה עושה לו חסויו. אמר רבא לעולם
 ילמד אדם תורה ואח"כ ליגרם אינש אע"ג דלא ידע מאי קאמר
 ליגמר אינש והדר ליסבר ובברכות פרק הרואה הסכת ושמע ישראל
 הם ואח"כ כתת אם נבלת בהתנשא בה תנשא ותנן בפיאה ומייתי
 לה במסכת שבת בס' מפנין ותלמוד תורה כנגד כולם ובפרק א'
 דקידושין גענו כולם ואמרו ת"ת גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה
 ואמרי' בשילהי מסכת מנחות ומייתי לה בס"ק דברכות אחד המרבה
 ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים, בספרי ולמדתם אותם
 ושמרתם לעשותם מגיד שהמעשה תלוי בתלמוד ואין התלמוד תלוי
 במעשה השומע מפי קטן שבישראל כשומע מפי גדול והשומע מפי
 חכם כשומע מפי סנהדרין השומע מפי משה כשומע מפי הקב"ה.
 בחנא דבי אליהו רבא, אדם שואל ומשיב בשיבתו בנה"מ כדי שלא
 יבא לידי חנומה ישאל אדם את הפסוק אע"פ שהכל משחקים עליו
 יבא אדם עלמו בגופו של הלכה אע"פ שאינו בקי כלום בהלכה אם
 נבלג בהתנשא בה תנשא אם זמות יד לפה הרואה שיעמול בתורה
 וותנין לו עמל ד"ת נפש עמל עמלה לו התלמוד ד"ת דרבים לישראל
 לש"ש ואינו כושא פנים לעני ולעשיר אלא שמקראן כאחת ומשנה
 שמשנן כאחת מתוך כך הקב"ה מרחם עליו ונותן בו חכמה ובינה
 דעה והשכל, במסכת מנחות ישנה לקיים לא ימוש ספר התורה
 הזה מפיך, באבות דר' נתן רבי יצחק בן פנחס אומר כל מי שיש
 בידו מדרש ואין בידו הלכות לא טעם טעמה של תורה וכל מי
 שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעמה של יראת חטא,
 בספרי, ולעבדו בכל לבבם זו תלמוד ולשומרה אלו מצוות, כל המלוא
 אשר אנכי מצוך ללמוד הלכות ואגדות כי לא על הלחם לבדו יחיה
 האדם זה מדרש כי על כל מולא פי ה' אלו הלכות ואגדות, ר"א
 בן לודק אומר עשה דברים לשם פועלם דבר בהן לשמן שמור
 ושמעת אם שמעת מעט כוסף לשמוע הרבה לשמור לעתיד לבא.
 בפירושין בס' כ"ד מעברין אר"א אם אדם משיס עלמו כענק לנואר
 שנראה

שורש התורה

שנראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו אי נמי כערונה שהכל
דשין אותה כבשמים שהכל מחבשמים בו אי נמי משום לחיו כחבן
זו שאינה נמחה וכמדבר מזה שהכל דשין בה, וכחאנה כל זמן
שממשמש בה מולא בה תאריס, וכדד הזה כל זמן שהחיוק מממשמש
בו מולא חלב כך ד"ת כ"ז שאדם מממשמש בה מולא בה עפע .
ר' עקיבא אומר מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו שנא'
ולמדה את בני ישראל שימה בפייה ומנין שלריך להראות לו פנים
שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לעניהם א"ר חסדא אין תורה
נקנית אלא בסימנין מן התורה שימה בפייה סימנה בפייה, מן
הנביאים הליבו לך ליונים ליונים לתורה מן הכתובים אמור לחכמה
אחותי את ומודע לכינה תקרא עשה מודיעין לתורה לא בשמים
היא לא תמלא תורה בני שיגביה עלמו או בני שמרחיב דפתו
עליה כים לא בסחרים ולא בתגרים, בפרקי אבות, הוי שותה בלמא
את דבניהם הפוך בה והפוך בה סמא דכולא בה ומינה לא
תוצע . בס"א דחגובה, בעלי אסופות אלו ת"ח שיושבין אסופות
אסופות ועסקין בתורה הללו מעמאין והללו מסהרין הללו אוסרין
והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין עשה אזיך כאפרקסת
לשמוע דבריהן יתנו מרועה אחד אל אחד נתק ופרנס אחד אמרן
מפי אדון כל המפשים ב"ה . בקידושין בסופו מניה אני כל אומניות
שבעולם ועוסק בתורה שפומדין לאדם בבחרותו ובזקנותו בעולם הזה
ובעולם הבא . ובס"א ישליש אדם שנותיו ליומי שלים במקרא שלים
במשנה שלים בתלמיד . בס"א דקדושין אריב"ל כל המלמד את בנו
תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב, והודעתם לבניך
ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב עד היכן חייב
אדם ללמד את בנו תורה א"ר יסודה אמר שמואל כגון רבי זבולין
בן דן שלמדו אבי אביו מקרא, משנה, תלמוד, הלכות, אגדות . כל
המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו למד לבנו ולבן בנו
עד סוף כל הדורות . רבם בר רב הונא לא טעיס ארמאל עד דמקרי
ליה לינקה מוספא והיה מוסיף לו מקרא . ת"ר ושנתם שיהיו ד"ת
מחודדין בסוף שאם ישאלך אדם דבר הלכה אל תגמס ותאמר לו
אלא אמור לו מיד :

ר"ש לו ללמוד פ"מ לפשותם כדאמרי' ביבמות ב"י ב"ש ר' יוסי
ל"מ

שורש התורה

י

אומר האומר אין לו תורה אפי' תורה אין לו מ"ט א"ר ספח אמר קרה ולמדתם ופשיטתם כל שיטתו בפשי"י ישנו בלמידה וכל שאינו בפשי"ה אינו בלמידה וכשלומו יש לו לישב בחימה כדאמר בס"ג דברכות וסודפתתם לכיך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלטיך בחורב מה להגן בחימה וכיראה ברתת ובזיעה אף כחן . כפ' במה מדליקין משבח ארי חת השמחה אין שכינה שורה חלה מתוך שמחה של מלוה א"ר יהודה אמר רב וכן הלכה ומקשה ומשני התנמיד ישב בחימה וכן ה"ר כשמגיד ההלכה חבל קודם שיפסח יאמר ה"ר מילי דבדיחותא והדר יתיב בחימתא ואמר' בפסיקתא חכמי ה' אלטיך א"ר חנינא בר ספח נראה להם הקב"ה בפנים זועפות למקרא כל אדם שנאמר חת בנו תורה לריך ללמדו בחימה פנים ביוניות למשנה פנים מסבירות לתלמוד פנים שוחקות לאגדה אעפ"י שאתם רואים הדמויות חכמי ה' אלטיך א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל המלמד חת בן חבירו תורה כאלו ילדו שנאמר וחלה תולדות חסדן ומשה ומזכיר בני חסדן וכל העוסק בתורה כאלו משיב שלום בפמליא שנ של מענה ושל מעט ולכל העולם שנאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי ומקרב הגמולה לאמר לליון עמי אתה . בשנהי סרק לולב וערבה א"ר אלעזר פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה זו תורה לשמה . כפ"ק דתענית העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סס חיים ואין דברי תורה מתקיימין ביחודי ואין מתקיימין חלה כמי שדעתו שפלה, א"ר ה"ר תורה למדתי מרבתי ויתר מחברי ומתנמודי יותר מכולם ואמר' בשילהי סרק לולב וערבה ובסרק בתרה דמ"ק חמוקי יריכיך ד"ת כסתר מכפנים ואין לו ליהנות מכבוד התורה ק"ו מכלי שרת אפ"ס שפטור מליתן מס כדחמרי' בסרק קונס יין ובפ"ה דבבא בתרא וי"ה משאו ומתנו כלאווס כדחמרי' ביומא ואמרו בשילהי סרק א' דמגינה גדול ת"ת מבנין בית המקדש ובשאלחות דרב אחא משמע דמעשה דירי' גדול מתלמוד אחרים מורכי יוחנן מנה מפילין והדר אמרי לן ותנה נח סמדרש הוה פיקר חנה המעשה ולאגמורי לאחרים עדיף, בשילהי סרק ח' דבבא קמח ואמר' בסרק חלק אמר רב שמת כל הלומד תורה בעולם הזה זוכה ללומדה בעולם הבא . שנאמר ומרוה גה סוף יורה :

יסוד

שורש קבדת חכמים

יָסוּד ומוסר ומשפיל רוחו, הנח לקבל דברי חכמים כמו שומע
נלמא את דנריהם ויש להשפיל רוחו מן הקטן כגדול כדלמור
השר חכמי מלואה אחכס מנין שאס שמע אדם מסי קטן שיהא צפייו
כשומע מסי חכס כשומע מסי סנהדרין כשומע מסי מזה כשומע
מסי הקנ"ס ת"ל דנרו חכמים כדרכות וכמהרות נעופים בפלי
לפוסות נחוו מרופה אחד, נס"א דזרכות הפוכר על דברי חכמים
חייב מימיה ואמרי' נחלק וצטירוצין כי דבר ה' בזה אפילו דבור
אחד ופל דנריהם נכרפ ברית כדלמרי' כדריס ואמרי' פ"ג דזרכות
כל מה שאלמרו חכמים אסמכינהו על לאו ולא חסור מכל הדברים
אשר יגידו לך ימין ושאל בסקרי אפילו נראין צפיין על ימין שהוא
שאל ועל שאל שהוא ימין שמע להס ותנן והוי מחאבך נפטר
דגליכס וכששמע מפט חוזר כמה פטמים כדלמרי' נע"ז לייד סרמאי
יחדך משנר כנפא. כספרי אס שמור השמרון תלמיד ולמד שנים
או שלש דברים ביום נמלא עשיר לאתר זמן וקובץ על יד ירבה
רב יסמנול אומר גש רפכה כל מר מחוק מוליאח קמח בפני
פנחס פוכין נס"ע קיבר נס"ע כך יושב ושוכה איש פלוני מחיר
איש פלוני אומר ר"ע אומר שחס מים מזוך תחלתו אינו יכול
לכזיל ספה מים כך מי שלא למד בתחלתו אלא מה שמכניסין בחוכו
ומזלים מסוך בארך לכסוף באין תלמידים ולומדים ממנו יסולו
מפינחין חולס ואומרים נס"ב דע"ז כי טובים דודך מין ערבים
פלי דברי דודים מיינס של תורה ואמרי' בכל התלמוד ואידי דחתיס
פדרשס אקדמה כמו בריס יבמות דקב"ה אמר שמעתיח מכולהו
רנן כמסקת סגינה וכן בריס גיטין אביתר בני כך הוא אומר
והנחומא אליפור בני אומר פרה בה שתיס ואמרי' בזרכות אגרא
דעמסתחא סברא ואמרי' לפוס לפרא אגרא נס"א דזרכות ואחנה לך
את לוחות האבן זו תורה ותורה זו משנס, ומלוא זו מלות, כאשר
כתבתי אלו נביאים, להורותם זו תלמוד מלמד שכולס נתנו למשס

בסיני :

ובבריתות כפרק אמרו לו, לכורות אלו סורחות את כל החקים
אלו סמדרשות אשר דבר ה' זה הלכה, ביד משס

זו תלמיד, סרי קבלת חכמים כל התורה אם אינו יכול ללמוד
 סלמוד ילמוד מדרשים או מקרא או חומש רק שלא ישכ כטל ודברת
 גם ולא דברים בטלים כדאמרינן ביומא ובספרי למד מדרש הלכות
 ואגדות. כי לא על הלחם לבדו זה מדרש, כי על כל מולא פי' ה'
 יחיה האדם הלכות ואגדות, כי אם שמור תשמרון אם שמור אדם
 מד'ת כשם שראשונים מהקיימין, לפשות' למד אדם תורה סרי
 מלוא אחת למד ושאר סרי בידו שתי מלות, למד ושאר ופשה סרי
 אין למעלה הימנו רלוך שתכיר את מי שאמר ויהי העולם, בתורת
 כהנים אם בחוקתי תלכו שמהיו עמלים בתורה תשמרו ועשיתם
 סלומד לפשות, אם לא תשמעו ולא תעשו כל שאינו לומד אינו עושה
 לסוף מואס באחרים, לסוף מופס בחכמים לסוף אינו מניח אחרים
 לפשות לסוף אינו מודה במלות שכתנה למשה בהר סיני, לסוף כופר
 בפיקר, כפי' בתרא דברכות בשעת המפורים תורתם כנס, בשעת
 סמכנסין פור, יפולו מעינותיך חולה, וקיים ארבעים ושמונה דבר
 שהתורה ניקנית בהם הולך אל חכמים יחכם וקיים קבלת חכמים
 לשמוע דברים ומתכותם ומנהגם זהו סוד ואת ישראל סודו לדמות
 דבר לדבר ולפלפל ולהשוות הכל, לאחד מאלף תגלה סודך מה שידעו
 שנים חסר להסתיר שלש' ידעו הכל, כאמן רוח מכסה דבר סוד
 חכמים שומע מוסר וימנע מלעשות עוד, ע"כ יקבל מוסר כאהפס
 סוכת לחכם ויאהבך כדאמרינן בעירובין החזק במוסר אל תרף, יסר
 בך ויניחך שפע בני מוסר איך :

שורש מהרה פרישות וזהירות

ב'י שרואה לסר מהשכותיו פורש עלמו חסיר במפסיו. הרחק
 מסתח ביה כדאמרינן בשלהי ס"א דע"ז. ונשמרתם מכל דבר
 רע שלא יסתכל באשה אפי' בנגדיה הסטותין על הכותל בידועם
 ומכירם ולא בנהמה חים ושוף כשחוקקין סן יהרסר, שחוק וקלות
 ראש מרגילין את האדם לערופ, אם ישחק כנגדה יגע כבוד יסם
 ידאש ויגע בתורף ולא יראה כן פרות דבר ושכ מאמריך אם יאמר
 אראה סרים טוב מראה פיניס קשתו ננערת וזרעו מסספף. על כן
 יפלים פיניו מראות ברע שלא יתאו אליה שאם עולר רוחו יזכה כיוסף
 ססליס על הארץ, כי אשה שלא ראה אין כסעו חושק ולא יסעו רוח
 זכרים

שורש טהרה

זכרים שומר מצוה לא ידע דבר רע פירוש מחטא סיהר עלמו וסיהרו לקדשו, בשלהי פ"א דע"ז ונשמרתם מכל דבר רע, שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי קרי בלילה, מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר זהירות מביאה לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי סהרה, סהרה מביאה לידי חסידות כו', טוה לקדושה, ובמסכת שקלים מבואר מן הפסוקים, הזהר ממאכל וממשחה בעושה טהרות, אם יש בו מנדודי טבירה מנדוד איכור הרחיקו ממך רואה פרישה לעלמו כרבן גמליאל שמחמיר לעלמו ומיקל לאחרים וממלכזשים שלא יהיו בגדיך מלוכלכים מן הלוואה ומן טיפי מימי רגלים שמור רגליך כאשר חלך אל בית האלהים על כן תלמד לעלמ' בקינות היטב שמור נקבך ואל תרגיל להשחין סמוך לחפלה פן יטפטף על מכנסים איך תחפול סלה לנו כי חטאנו ואמה עומד מטוקף והזהר משכבת זרע פן ידבק בדשך ובנגדים ולא יהו מלבושי' מתכשיטי פ"ז, טהר עלמך והכון לקראת אלהיך ישראל ואמור לו כל תגמולוהי עלי, אל יפחך ירך לגלות חסידות שיטנחוך ויהיה לך שם טוב שתפסיד גמול שכר' לעתיד כשתחפול אל יבלבלו מחשבותי' תרחיק גאות מלספר שבחך כי אין שכר כמו הנפש לכת בהסתר דבר ואל תחזר לבטלים ולננים ואל תכלים שום אדם אם אתה רואה אדם חסיד עמך אל תחשוב להפחית כבודו אלא כבדו ואת יראי ה' יכבד חשוב מה אירע למרים ומה אירע לפדת קרת, וכל מחשבותיך לפשות רלון אלהיך, נקה עלמך ממחשבות רעות כדכתיב ויכונו מחשבותיך רבות מחשבות בלב איש וגו' שלא יהיה בך טקב וטקב עוקבה ותרמית כי ה' יראה ללבב חוקר לב וכוון כליות כי רבים בני אדם הושחתו בהרהורי' וכשאתה עומד ומתפלל חשוב תחלה על הבורא הכל ואז יתהלל בכל נשימה אודה ה' בכל לבי, לבי וכשרי ירננו אל אל חי וכל קרבי את שם קדשו, כל עלמותי תאמרה ה' מי כמוך אשתחוה אל היכל קדשיך ביראחיך:

שורש נקיה מחטא מקנאה ומאיבה

צריך אדם לנקות עלמו מכל חטא כך כשאתה מהרהר אמר
בחטא

החשא ששולט בו יצר הרע הוא בוטר כאש ומסיר ממנו חשק בורא
 ואין בלבו טוהר כי אש יצר מחשבות לבו רק רע כל היום פקוד
 הלב מכל ואנוש הוא כי לב האבן היא רוח זנונים, אמר נבל בלבו
 אין אלהים לכך אמר דוד לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא
 טמא כדאמר בס' טרף בקלפי ונטמאתם בס ונטמתם העבירה טממתתם
 ונטמאתם ונטמאתם בס נכחם עויך. לב טהור ברא לי וכו' שורש לקיות
 מחשא הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו ומן הדומה לדומה פרי החשא
 הוא ההרסור, פן יש בכס שזרש פורה ראש ולענה לכך ונשמרת מכל
 דבר רע שלא יכרהר : בס"א דע"ז פרי מחשבותם ואם ישחפש רוח
 זנונים בקרבן אל זר בקרבן ויחלכל' על רמ"ח איברים ותי עונותם
 על עמם עון במילואו רמ"ח עי"ן וי"ו נו"ן בנימ' רמ"ח ואם פגע
 באדם מנוול זה יקרא ק"ש שיש בו רמ"ח תיבות רגזו ואל תחטאו
 אמרו בלבבכם על משכבכם בס"א דכרכות וחשוב בתגבורת ה"צר
 מתוקה הפצירה ולוף הנאה מועטת הנייבה ויחוף מים גנובים
 אחריתה מרה כלענה קוסה בבאר שחת ואם אמנע ממנה ס"ף
 להנחילני לעה"ז יראת האל הוא הפד כי שמרתי דרכי ה' ואשתמרה
 מעוני ביראת ה' מבטח עוז, זכור את בוראך בימי בחורותי הוא
 בוראך, הלא הוא אביך קנך הוא עשך והוליאך מבטן אמך והאכילך
 והלבישך והנעילך אל חכי כסוי טובה אל תחטיא את בשר' ולכך אל
 ימהר ועלור רוחך פן יביאך במשפט יהיה עד ממחר וכל העולם
 ישמעו חרפת' ויגלה חרפתך כקהל נגד כל העולם וידווק על מפשי'
 באב לא נופח על בן שמע בני מוסר אביך, נקה עלמך מכל חטא
 אל יקנא לנך בחטאים ואל תכניס קנאה בלבבך כי הקנאה תמות
 האדם ומוליאין אותו מן העולם ועלמותיו נרקבים ורקב עלמות קנאה
 קנא במעשים הטובים לעשותה אש ראית חכם ממך חשוב הוא חכם
 ממלי ויחירה מעלתו אעשה כמוהו ואם הוא קטן בחכמה חשוב
 הוא נידון כשונג ואני נידון כמוזד, כי אני חכם ולא אחדל מחסו
 ואם הוא גדול בשנים חשוב זכותיו מרובין ואם מעט בשנים חשוב
 פונותיו מופסים, ואם הוא כמוך בחכמה ובשנים עונותיו מופסים,
 ואם הוא כמוך בחכמה ובשנים חשוב הוא לדיק ממני, כי שפעי
 אני אדע ואם הוא פשיר ממך חשוב יש לאל ידו ליתן לרקות יומר
 ממני ואם דל הוא ואין ידו משנת חשוב מפני דלותו הוא פניו וספל
 רוח

שורש נכיה מהטא

רוח ממני ואל תזיו מלכנך בני אדם ללמוד ממעשיו הטובות וסוי
דן את כל אדם לכף זכות, הדבק בחכמים, הולך אל חכמים יחכם,
ימי ביהך בית וועד לחכמים, קבל תוכחתם ושמע לתורתם, שמור
מלותם לפשותם, הרחק איבה מלכנך כי האיבה מונעת כל הטוב
מלפשות, ואינה נותנת לחשוב כל דבר טוב מונעת טעם באילת
ומסירה התנומה וכיון הלכ בעת התפלה ועל כן סור מרע ועשה
טוב, וקנה לב טוב, העבר רלוך מפני רלון בוראך, ואז טוב לך, בני
שמע מוסרי וקה אמרי בלבב' ויהיו נגד פינך תמיד, בהתהלכך לאור
בקרב לבך ימי נועם לנפש', טוב אחרית דבר מראשיתו חשוב לין
טורה לערב ימולל ובורה אם היום נותן ריח, למחר טורה אם לבך
בורח יהא הולך כאורת, לבי אחת טורה ומטוב קורה סוף שתחא
מר לורה ועל כן תהיה ממרה וטוב חיות זורה משמש וירח, נקי
כסים שלא תמול ולא תחטא בידך ובר לבב שלא תסיף לבנך ולא
תתורו אחרי לבבכם ונקי מכל נבל מחשבות אין נכליהם כל יעלו
על לבבכם מחשבות נכוד עבירה וכן תנקס נפשך :

שורש חמודות בקש שלום

ודובר אמת והלנע לכה, שורש מרות החמודות הבאת שלום
בכל המלות לא לאמר בקש כ"א גבי שלום בקש שלום
בעירך ורודסהו חון לעירך וליועלי שלום שמחה כי הבאת שלום
אוכל מטירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לעה"כ בקש שלום לא
תעמוד בדבר רע ושחר בטובת עמיתך לא כמו בסיו שלום ידבר
ובקרבו ימים ארבו אלא דברו אמת איש את רעהו ודובר אמת
בלבבו אסור לננוב דעת הכריות דע אם לא היה אדם משקר לא
היה מת בלא עמו וי"י אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם
אמת מארץ תלמה ולדק משמים נשקף תורה אמת היתה בפיהו ועולם
לא נעלא בשפתיו אמת קנה ואל תמכור אמת למוד סך ראש דברך
אמת בראשית ברא אלהים את ס"ת אמת, סוף למוד אמת בסוף
הכל אמת אשר ברא אלהים לפשות בסוף השער שריר וקיים וברא
את האדם ישר מלדבר כזב ויברא אלקים את האדם ונאמן רוח יכסה
דבר ולדיק באמונתו יחיה האמן באלהותו ועבדו ומירא מפניו כי
עומד פליד ילפני' ורואה את מעשיך ותתנהג בשפלות בכל עירך
ותחק

שורש המידות בכש שלום יג

ותחנן לכפר פונוחך ומלדק דיכיו ותשנחנו ותשתחוו לו ואל תהגה
כ"א בתורתו אל תביט כ"א אל דרכיו הדבק בו שמה בלשונותו לך
בשליחותו ותחשוב ביראתו הנה שכרו חתו על פיך חימתו ופולס
יראתו תזכה מחוייבים ותזכה את הרבים חן לו תפלה קומי רוב
בלילה אהוב תוכחת עוזב השמחה תנים אהבה תמלא מנוחה ושלנו
לכת עם חלקי' חן קורין לנוע אלא הנוע נבית הכסף כדלמר
בסרק בתרא דברכות יש לו להתנייש כשהוא יחידי מפני בוראו ואין
ליך בקומה זקופה ונגלוי הראש כדמשמע בפ"א הקידושין ואף
בתשמיש כדמשמע בפ"א דנהר ונכדריס בסרק חלו מותרים ואדם
וחוה היו לבדם ובניהם ועשה להם כתנות עור והלבישם ואשרוש
כנפי עליך ופרשת כנפיך על אמהך וכל דבר שאסור למראית עין
אף כחדרי חדרים אסור, כשארס לנוע בסתר ילמדו ממפסיו כאימא
שלוס אשתו של ר"א הגדול המעשר פירותיו בלנעה וכן מהן בסתר
יכפה אף ואת לנועים חכמה והלנע וסתר מכל חסא ותקן עלמך
ומפשי' ודרכי' לכת עם חלהי', הנהגה בלניעות בכיסך בכוך
בכעך בשחקי' ל"נוע ל"דיק כ"אמן ו"נעים ע"כ ל"דיק כ"עים ו"נוע
ע"כ וטוב לשמים ולבריות והשתיקה והלנוע טוב לכל ומקובלים
מפסיו כי הוא מקרב קרוביו ומאהב הכל לבוראו ושחק מלהרבות
דברים ושומע חרפתו ושחק בענותותו כולר פיו ולשוני שומר מלרת
כפשו, מי שטוב לבוראו ומתלולליה בו ושחק ראות רבות ולא השגור
זכור מייחל ומקוה לשם דוס לד' והתחולל לו, טוב ויחיל ודומס
לתשופת ה' ללור לשוני' מרע ושפתי' מדבר מרמה משוכנת חיקי'
שומר פתחי פי' ודבר בשמו מה טוב, חכם ישפיל פיהו ל"נוע כ"אמנות
ו"נפיונות ע"נוה שתיקה יפה לחכמים כי חן יתרון בדברים טוב
דברים לא יחדל פשע ככלב המנבח וכשור גופה זכיל המנחה כן
בפל הלשון: על כן טובה היא השתיקה וביראת אלהים שפת אמת
ואל תשבח עלמך יהללך זר ולא פי' ואל תדבר דברים כפילים מחשוב
איך תוכל לשכור למלך שכבוד מחשבת טובה מלפס למפסה ליראוי
ה' ולחשבי שמו :

שורש זכיות ערים ביראה

במה יזכה נער את ארמו, לעולם יסא אדם ערוס ביראה תחלת חכמה
יראת

שורש זכיות

יראת ה' יחשוב כל הירא את השם אדם שזוער ילכו בעצירה
כמה תחבולות חושב עד שיפשה מה שיחאוס או ילאוף או
גיבה או כל עבירה למלוא תלות נסשו לפי שפה ומוסר נסשו
בסכנה כ"ש שתחשוב ביראת ה' כל היום איך תפשה רלון הכורה
וחשקו ותחאסק מלכך הזוער ומן ילך הכופה ועורד' מן העולם
אם היו גוים באים עליך להפרידך מחורת יראתך היותך נהרג כי
עליך סורגנו כל היום וכמה נתייסרו בשעת השמד כך כשיפול מדוה
ילך הרע עליך שתלחכו לכבוד בוראך כי קשה הוא להרסא ממנו
יותר מכל חולי קשה לכן אם תלחכו יש לך קבול שכל מרובה לפוס
לפרא אנרא כי מדה גדולה היא המללה ילכו הערל ועוסק בחורס
ובמלות חכמת אדם תאיר פניו, ומשוך חכמהך ליראתו יראת ה'
היא החכמה הזוהר תמיד בכל מעשיך ובכל פניינים לעבדו ובכל
דרכיך דעו בכל עת יהיו בגדיך לבנים חקוס תלות הנפש מנע
הענוגי ילך מאוס הנחת העולם שוא ותתפנג בעה"ב עשות מלות
ולמאוס ברע, בני שמע למלות איך שבשמים אהוב ההשפלה ואל
תחמוד גדולה נקח בני שבראך, תמות באהבתו וביראתו ובחורתו
כן תפשה כשילך מחבבר עליך לעשות כנגד המלך הכבוד ואמרת
בלבךך אם הייתי בשעת השמד היה לי לקבל יסורין באומות עבור
ה' על כן פלמות אהבוך כ"ש זה הילך אשר נקש להדיחי מדרך
הטובה להביא אותי במשפט לפני כל באי עולם אשובה לי מחטוא
למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה רב טוב לכית ישראל אשר
לפון ליראיו ואם חטאתי לא תוסיף עוד אודה עלי ששעי אכוף את
ילרי המחטיא אותי אכסוף אלמוד יראתו על פני לבתי אחטא עוד
ואשובה בתשובה, וחשוב אותיות אלו ח"ט יו"ד כ"ף כ"ף למ"ד אם
סנע כך חטא חוטא ומחטיא יו"ד ילך כ"ף כוף לבך וכן בלמ"ד
כתיב לכו בנים שמעו לי יראת ד' אלמדכם חשוב כי כל סאון סואן
כ"ף כ"ף מאזינים אז תבין יראת ה' אם על עברה קלה רודף לבך
לפשותה ואתה כוסף ילך מלעשות' תקבל שכל גדול ממניעת העבירה
מעבירה חמורה שלא חטאת ולא גבר הילך לחטא כי ה' יראה ללב
כי הפרעון והגמול כף מעויינת בוחן כליות ולב לתת לאיש כדרכיו
וכפרי מעלליו לכך אמרו שאיל' יודע מתן שכלן של מלות כי כל
המאוס ומאוס כנגד הילך כי לפע"כ אינם הולכים אלא לפי ילך
המחשבות

המחשבות מודה ופוזב ירוחס כף כף טוב לאדם לכוף את יארו מק' מלות שאין יארו מחקיסו ורחקו עליהם שהרי אין גמול שכר על המלות שיעשו לפתיד לבא כי אין יאה"ר לפתיר, במדרש קהלת עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הגאולה כי אין זכות לימות המשיח נחשב והגיופו שנים אשר תאמר אין לי בהם חסן אלו ימות המשיח שאין בהם זכות ותשובה פ"כ למוד ליראה את השם הנכבד והמורא כבוד יארך רשף ושורף עני' כוף אותו וקבל שכר לפני יאריך אשרי איש ירא ה' כשהוא איש בנחרותו ואם לא זכית בנחרות' שוב למקום בזקנותך ואשרי זקנותך שכפרה על נחרות' ועשה כבוד נשך כחו' נדן גוס' הטמא וללור ענתך מלחטוא עוד ותן יראה שמים בלבבך כל היום ותטיב באחרית' שלא לעבור דבריו ולקיים ולעשות נדרים מי שהוא ירא שמים יהא פרוס מלחטוא במלות ל"ת ולשמור מלות עשה זהו סוף דבר הכל כשמע כבר הוריתך מס לעשות את האלקים ירא שלא תחטא במלות ל"ת ואת מלותיו שמור במלות עשה ופוד ירא מלחטוא כסתר שמור המלות בגלוי ירא אפי' בפחות משום פרוטה שאין ב"ד יכולים לדון עליהם וכגון בושת שאינו פ'רוש ואונאת דברים מלותיו שמו קלה וחמורה, ירא דברים שכינו ובין הכריות ואת מלותיו בינו ובין בוראו שמור שבת וילאוף ירא מלעשות אפילו כמה שאתה מושל בו אם אמאם משפט עבדי ואמתי בריבס עמדי אם הניפותי על יתוס ידי כי אראה בשער פזרתי נחתי לבני בקרב ביתי ליזהר באונאת אשתי כמו כד"ע בפ' הזהב ירא בנסיונות שמתגבר על האדם רשף עבירה כילוף או גמון או בליעה, מלותיו שמור כמו אחרוג באלף זוז כי זה כל האדם ישים חדיר החי אל לבו ראש האמונה יראת האלוקים אפי' שדרך רשעים ללחם אל תקנה בפושי פולח כ"א ביראת ה' כל היום אף על פי שאין נפלאותיו נכרות פס ישראל ועם האדיקים כי הגרים מולם מתגדל בנין הסדה וכעשב פולם מ"מ הנה שכרו אחי ופעולתו לפניו ולדקם תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל אשר לנו אם אצרתי אספרה כמו אפי"כ אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שמור מלותיו ליראה אותו ולדקם בו עשה אונים לתורה כי אם שמור השמרו העשה גדרים סן תבא לעשות כמו ערוני חלירות סן תבא להוליא מרשות לרשות וכן שניות לעריות בפ"כ דינמות הרחק מסתח

שורש זכיות

ביתה ומלראות אפי' נשים אם תראה כנגדים תראה ביופי קירון
פנים תראה כבוד יופיה תראה בבליטת דדיה תראה כלפי התורף
זאו ונשמרת מכל דבר רע בשילהי פ"ח דע"א לבסוף תעבור על לא
תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם לבסוף תתיחד וכשילהי קדושין
לא תתיחד עם כל עריות אפילו עם בהמה לבסוף תשתמש בה לבסוף
קשתך נערת וכן לגבי ממונות תירא מלחטוא במחשבותיך פן תעשה
בסתר ועין רואה הכל תחטא בספק פן תחטא בודאי השלל עלמך
כדוד מי אנכי תפיה עניו ושפל רוח טוב יום אחד לפני מיתתך
כי המות בא סתאום אל תאחר מלשוב היום כי לא תדע מה יולד
יום, בנדרים, אל תשחה בכוסך ותתן עיניך בכוס אחר אם נסתה
לבך על אשה לסוף על פתח רעך ארבת כי הוא זמה והו"א עון
פלילי היא זמה הו"א קרי והיא עון פלילי והיא כתיב הוא על אשה
אחרת הרהורו והיא על איש אחר תחת אישה תקח זרים כיס א'
יהיה לכולנו כי יתן בכיס עינו ראה משלמה הרהור התאוה התעסה
גדולי החכמה מורה התורה תחטא ואשוב, אם יגבה לבך לעשות
עזות חשוב כי המות נוזר ותהיה רד ולא ירד עמך כבודך ותעזוב
לאחרים חילך וכל עושרך תשנה פניך לירקון אזהביך ימארו קבוצתך
ותקבר בקבר והתולעים ירולו בגופך ונשמחך תברח אנה ואנה
ומעשיך יגלו לפני הכל, בני אל תראה בנשים כי היופי יפעך והחשק
יתעך ואל תדבר נגד לך ומי שאין לו כושת אינו ירא השם ואל
תתחבר עמו, אם אשתך נדה אל תהרהר אחריה ואל תדבר עמה
יותר מדאי דברי תפלות פן תחבקה פן תראה כנגד התורף פן
תגע בלינור, אין עושר כבריאות אין נעימות כלב טוב אם עשה
לך אדם דבר אל תנקום כי עונותיך עושים כי ה' אמר לו קלל אם
יש לך ממון ובריאות כל אשר תוכל לעשות בכחך טוב עשה כי המות
ימנעך, עבוד מהרה בוראך כי המות יסריד וימנע תחת אשר לא
עבדת אבדת על כן סור מרע ועשה טוב כי יש שכר לפעולתך
ותנוח נפשך :

שורש קדושת הייחוד ושמו ומרכבה וסודותיו :

קדש עלמך כמותך לך וכל דבר וטוב לך קדש עלמך ומחשבתך
ושאוב הייחוד כמי אהם בוקע ולמי תעבוד מי רואה כך

מי

מי יודע מחשבותיך ומעשיך ולמי חשוב רוחך, שמע ישראל ה' אלקינו
 ה' אחד ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך
 כי ה' אלקים הוא אלני האלדים ואדוני האדונים האל הגדול הגבור
 והכבוד אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד אתה הראת לדעת כי ה'
 הוא אלקים עין עוד מלכדו וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה'
 הוא האלקים אין עוד מלכדו וירפת היום והשבות אל לבבך כי ה'
 הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד למטן דעת
 כל עמי הארץ כי ה' הוא אלהים אין עוד, כ"א בזאת יתהלל המתהלל
 השכל וידוע אחי, כי אני ה' עושה חסד ומשפט ולדקה נאצר כי
 באלה חפנתי נאום ה', ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדו
 בלב שלם ובנפש חפלה, כי כל לנגזת דורש ה', ולל יר מחשבות
 מבין אם תדרשנו ימלא לך אין כמוך אלהים בשמים ממעל ועל
 הארץ מתחת "אנחנו אחודי" "למודיך" "עבדך" "זבדך" "רכודך חייבין
 לדעת יחודך להכיר כבודך, אתה לבדך אנחנו עדיך, אין בלעדי' שמך
 הנכבד מעיד שמותיך סהדין יה"וה הים הים ויהיה כבודך אמת אתה
 הוא ראשון ואתה הוא אחרון לבדך, אתה הוא עד שלא נברא העולם
 ביטודך, אתה הוא משנברא העולם במחמדי', אתה הוא בעולם
 הזה בגדודיך אתה הוא לעולם הבא עם ידידיך מעולם ועד עולם
 אתה אל במהודי' וכל העולמים הם בידך, מלא כל טובים דודיך .
 לך דומיה תהלה יעידו חסדי' אין לרמות' למעבדי', מה דמות
 לערוך נגדך, מי ראה לידע סודך, מי בא ערך הכל תראה נגדך .
 אשתחוה לך אהובי' למאמירי יה"וה אלהינו ה' אחד איחודך, כל חכם
 לב יש לו לדעת בשביל מדעו לכל הפחות קלת ייחודו אמת ייחוד
 ה"שם ו"סוד ה"בורא, אין כח לדרוש לידע מה הוא, כי לא ראהו
 כל מי לא מלאך ולא שרף ולא נביא, כי הכל נברא והוא ברא כל הוא
 היוצר הוא הבורא, הוא אחד ואין שני לו, ומי ראהו על כי אין
 לדמותו לכל דמיון ולכל מראה כי כל דבר שיש לו מראה יש לו
 גבול וקץ, אבל הבורא אין לו קץ לא למעלה ולא למטה, ולא לר'
 רוחות לא ראש ולא סוף לחכמתו, ולא ליכולתו אך כח מעשיו הגיד
 לפנינו להודיע גבורותיו, וכבוד סדר מלכותו הלא בעת אחד וברגע א'
 יקראו ויתסללו לפניו כל יצירי' וכל אחד ואחד נגע לבבו ולרוחו
 ופונה לכל אחד ואחד ידוע מדע כי הוא קרוב לכל קוראיו וישמע,

שורש קדושת היחוד

פ"כ החכם פניו כראשו, בני שמע לדברי ואל תגיע לחשוב מה הוא
כי לא תוכל לידע דבר מהבורא והוא לא נברא היה הוה ויהיה דמות
תפרכו לו אל מי תדמיוני ואשוק, כי כל דמות הנוצרים אין ביוצר
וכל דמיון הברואים אין בבורא וכל ללם הפסויים אין בעושה אם
יתקבלו כל הנבראים חכמים נבונים וידועים, לא יוכלו לכיין הכל
כאיתנו, על כן ה' שמו אך נבין במדענו יחד כי ה' אלקינו ה' אחד
אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב המיוחד נאהבנו נשתחוו לו
לפחדו נספד : ע"כ נפשי אויטיך בלילה זכרתיך על יופי באשמורת
אזנה נך כשבת אברהם הוא אברהם אחד היה אברהם כשראה את
הסלגה משב איך היה תחלה טרם כל והוא היה בן מ"ח ועסק ג'
שנים לבדו עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא פסוק פס שם בן נח בן
אכס ישמח אב שבשמים וחשב אברהם מיוצרו אשר יצרו ואיך יצרו
העולם עד שחשב ועשה ברייתא וקראה ספר יצירה ומקור וראה
זהבין חקק ומלכ ולידף וילך וחשב ועלתה בידו לסוף נגלה עליו ארון
כל והושיבו בחיקו ונשקו על ראשו וקראו אוהבי ושמו בני וברת
לו ולזרפו ברית עולם, והאמין בה' ויחשבה לו לזקק וקרא עליו
כבוד ה', בטרם אלרץ בכטן ידעתי' ולמד ברייתא הנקראת ספר
יצירה ואמר דע וחשוב יצור והפמיד דבר על בוריו והשב יוצר ען
מכונו כי הוא היוצר ובורא לבדו ואין זולתו ומדתו עשר שאין להלן
סוף י' ספירות בלימה בלום לבך מלהרהר בלום פיך מלדבר, ואם
רץ לבך טוב למקום דע וחשוב שארון יחיד והיוצר אחד ואין לו
שני ולפני אחד מה אתה סופר פירוש, כשתחשוב בלבבך על בורא
עולם היאך חכמתו למעלה עד אין קץ ועמוק עמוק למטה עד אין
סוף : בספר יצירה עשר שאין להם סוף עומק ראשית עומק אחרית
עומק טוב עומק רע עומק רוס עומק תחת עומק מזרח עומק
מערב עומק לפון עומק ררוס וארון יחיד, אל מלך נאמן מושל בכולן
על זה אמר החכם וראיתי את כל מעשה האלהים כי לא יוכל
האדם למצוא את המעשה אל ישיאך לבך לפהרה בעשר ספירות
שמניתי רחוק מה שהים עמוק עמוק מי ימצאה לבך אל ימטר להוליא
דבר אם רך לבך טוב למקום כהרף עין והשתחוו לו כי הוא אחד
ואין שני לו הכנע בשכירת לב לפניו ולפני אחד מה אתה סופר אחד
הוא ראש לכל החפצות והוא יחיד לפניה אין מניין והוסב' לפניה

שורש הדרשת היחוד

מז

א' מן האותיות שהיא פתוחה למויך וכולן הסוכן לשמאלך ככה לא
תדע כלפי אחד להעמיד ראשית לדרו' תחלות היה כל הימים
ולהעמיק אחרית יהיה לפולס ולהעמיק טוב שמחשב להסיב לפוכים
להרע לרעים איך מטיב ואיך מריע אין שוכן בטוב אורך שפורו
וכמה גדולה והיאך הוא בעובי הרקיעי' וכחוש' וכמה תושבחותיו
וכבוד על מעלותיו שמטיב ומריע ועת טוב ללדת ועת למות שגוזר
על בריותיו וחכמותיו ועסקיו ורום ותחת וד' רוחות כי אם עד
תכלית שדי תמלא הן רעם גבורותיו שיולא כתיקונו אין אתה יכול
לעמוד מי יתבונן הזאת ידעת מני עד אין לך לדרוש אלא מני שום
אדם עלי ארץ כדאיחא בצרחשית רבה בגדול ממך אל תדרוש ברחוק
ממך אל תחקור במוטלא ממך לא תדע במכוסה ממך אל תדרוש
כמה שהורשת התבונן ואין לך לחקור נסתרות כ"א למן היום אשר
ברא אלהים אדם על הארץ אמר רבי לוי למה נברא העולם כב' מה
ב' סתום מכל לדרין ופתוח מלד אחד כך אין רשות לדרוש מה למעלה
ומה למטה מה לפנים ומה לאחור, אמר רבי תנחומא כי גדול
אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לכדך בראת את העולם, בראשית
ברא אלהים לא בעמל ולא ביגיע' אלא בדבר ה' שמים נעשו ואמרי'
בפ"א דברכות ברבי נפשי את ה' שאמר דוד כנגד הקב"ה והנשמה
שדומין בה' דברי' זהו ברבי נפשי שדומה להקב"ה הכן בחכמה כי
הוא מלא כל ועלם מפין כל ואינו נראה ואין לו סוף ותכלית מלואו
ואין דבר נעלם ממנו בקרבה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא
ותראה שכינתו ברומו של עולם כדאמרי' בחגיגה בפרק חין דורשין
ומלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם ובמנחות בפ' הקומץ רבה חסרי
להו לנגיה רחם כלומר חי הוא ברומו של עולם ובפרק ערבי
פסחים יושב ברומו של עולם כמו נשמה על המות: ברי' מדרש
משלי ומושב יקרו בשמים ממטל, ושכינת עוזו בגבתי מרומים הוא
אלהינו ואין עוד אחר אם חסך שמים שם אתה ואליפע שאלו הק'
אשכח באחרית יום שם ירך תנחמי, בצרחשית רבה אמר ר' אורי'
בר קוסיא פעמים שאין העולם ומלואו מחזיק אלהותו ופעמי' שהוא
מדבר בין שערות ראשו מוטט מחזיק אלהותו ופעמי' שהוא מדבר
בין שערות ראשו מוטט מחזיק את המרוכס גופו הכה לימלאן בין
בדי ארון הוו יודעין כי אל חי בקרבכם בפ"א דמגילה מקום ארון

אינו

שורש קדושת היחוד

אינו מן המדה נריש תורת כהנים את השמים ואת הארץ אני מלא
ראה חיבתן של ישראל שגרמו לכבוד המרובה בין שני הכרובים כנראשית
רבה וירא אלהים את כל אשר עשה העליונים ותחתונים בסקירה
אחת העה"ז והעה"ב, קרוב ה' לנשכרי לב: שוייתי ה' לנגדי תמיד
במלום אדבר בו, והוא באחד ומיוחד, ברא הפולם כולה כולם ברצון חפזו
נשאו אותה ויעש ולא שלא ברצונו בדבר ה' שמים נעשו הכורה אין
לריך למקום ומכון כי היה קדם כל היות ואין קירות והקורות
חולצין לפניו כי לא היה בורא דבר שהוא מזיק כנגדו יתברך היואל
ובורא הכל דק מכל דק ונפלא ונעלם וחבוי וכפון כל דבר בריאה
אין שזה לבורא אין שייך בו שיעור וקצב ולא אורך ולא רוחב ולא
דמות ולא לורה ולא סיבוב וכפי רצונו משמיע קול לפני כבודו
המבורכה המדמה עלמנו כפי לורך השעה יחוד שמו יו"ד ה"א ו"ו
ה"א בגמטריא הו"א יח"ד וכן בא"ת ב"ש מלפ"ץ בגמטריא הבור"א
הו"א הו"ה בכל הבורא אין לו דמות ולורה ולא מקרה ולא גוף
ושחוף וסמך ודבק ואין לריך לכלום ולא למסוף ולא למקום ואין דבוק
למקום וממלא כל השמים והארץ והים והאוויר וכל העולמות ואז שייך
בו לא עמידה ולא ישיבה ולא הליכה ולא סמיכה והוא חי בכחו
ויכלתו כל הימים ואין לו פידוד ולא יגיעה ולא פעולת כל הוא
בורא כל בלא יגיעה ובלא עמל כל מיני הנביאים וכל עין לא חשורנו
ולא תשופנו והוא הבורא כי היה ערם כל מכון וקדם לכל, ראשון
לכל חי וקיס גדול גבור וכורא מלך מהולל ומשובח ואין בו לא חוספת
ולא מיעוט ולא חסרון ולא יתרון אין קץ להווייתו החקר אלהי
תמלא אם עד תכלית שדי תמלא לתבונתו אין מספר לגדולתו אין
מספר לגדולתו אין חקר הבורא רואה את הכל עין רואה ואוזן שומעת
פ"כ, איזה לצוע כלצוע בבית הכסא כדאמר בפי' הרואה וכששוכב
עם אשתו כדאמר בנדה וכשהוא יחיד בבית כרבי יוסי בפי' כל כתבי
הקדש ובקמחית ביומא זהו והלנע לכת עם אלהיך במופלא ממך אל
תחקור אין לך עסק בנסתרות זהו נריש ברייתא דספר יצירה השב
סיוור על מכונן, הוא יולר ובורא כל לבדו ואין זולתו, וכברייתא
אחרת אם רץ לנך ישוב למקום שכך כאמר והחיות רלוא ושבו פי'
כשתשוב בלנך על בורא עולם מה הוא והאיך חנייתו ככ"מ ומעשיו,
בלום וסמום פיך מלדבר ולנך מלהרהר, הסר המחשבה מלנך יאסרנו

שורש כדושת היחוד

יז

לכך למחשבת זאת, חושה ומרר ואל תהרהר ושוב לייחוד מקומו של פולס לעבודתו וליראתו כחיות הקודש כשרולים לזקוף קומתם מיד כוספין מאימתו מאימת שכינה ושכין ומשתחווין כך השב לנך מלהרהר ועל דבר זה נכרתה ברית שלא לחשוב באלהותו שאין כל חכמים יכולין לידע ולור וחשוב וי"ר הכ"ל וה"א הכורא האמן באלהותו כי הוא אחד וי"חיד ה"בורא ו"מראה ה"כבוד כפי ראונו וחפצנו הצורה המופלא מנושאה מזהרה מוכהרה מוכדקה מחושקה ומראה כבוד ה' כחש אוכלת וקראו השכינה ופעמים רואה בלא צורה כ"א אור בלי ראות לכל יצירה ושומע הדבור ורואה החזון מראה מופלאה ואמר ראיתי את ה' את לרבות כבודו וכפי הנראה לפין כבודו גדלו גדול אדונינו ור"ב כ"ח בגימטרי' רנ"ו כי רנ"ו אלפים רבבות פרסאות היא ופרסא אלף אלפים בלמה שלו והאמה ארוכה זרזים וטיפח זרת כמלא העולם ושמים בזרת תיכן ומזרופ לזרופ ע"ז אלפים רבבות פרסאות חנו ע"ז לאלקים על ישראל גאוותו הפרסה ד' אלפים חמה והאמה ד' זרות וכפי חפץ הבורא מראה מכבודו וממה ראה יומר מן הזוהר הגדול משאר נביאים ובתוך מראה דמיונות ביד הנביאים חמה כפי הוג קדושתו ומראה דמיונו כחפץ גזירותיו פעמים דמות אדם ופעמים דמות אחר כפי חפצו מראה מכבודו בלבוות חילות דבוקים יחד ה' לבאות ופעמים גופן מוחלקים ה' חלקי לבאות ופעמים בני חלקים נקראים ופעמים עירין קדישין והמראה בל כפי הכבוד הגדול הזה כך פן תכזב עליו השמר יך ושומר כסרך מאד פן תחטיא את כשרך לומר עליו חלוקת אנרים מה דמות תפרכו לו כי לא ראית כל תמונה ומה שכתוב ויראו את חלקי ישראל הכבוד ראו וכבוד למעלה ההוד הגדולה לא חזוהו ואין עין יכולה לראותו שאם ירהר קלח מיד מת וכל הנביאים ראו באספקלריא שאינה מאירה בדמות כמו זקן רואה הנמו' כנצוה והאחד כשנים זכו חס יהים נביאכם ה' במראה חליו אחודע כמו מראה ומשה ראה יותר צהיר אבל כלפי למעלה לא יתן לו רשות לראות ובמדרש ויקרא רבה כל הנביאים ראו מתוך ע' מראות ומשה רבינו מתוך אחת, רבן אמרין כל הנביאים ראו מתוך איספקלריא מלוכלך ומשה ראה מתו' איספקלריא מלוחמת והמונת ה' יביט, כפ"ח דברטת פה הקב"ה רואה ואינו מראה אף כשמה רואה ואינם מראה מריין

שורש כדושת היחוד

מניין שהקב"ה מניח תהליך פירוש מראה מכבודו כאלו כנחל לביבא וירא יעקב כי יש שבר במלרים ולבי ראה הרבה ויעבור ה' על סניו מתוך כבודו ראה כשנחטטף כשליח לצור ורבי ישמעאל ראה אכתריאל י"ה י"ה לבאות בראיית הלכ כמיכה וכישעיהו אבל משה ראה בכונת הלכ באור לת, בספרי פ"ה אל פ"ה אדבר בו במראה ולא זה במראה הדבור כי לא יראני אדם וחי ר"ע אומר כמשמעו וחי אלו מלאכי השרת וחיות הקודש ר"ה אומר וחי אינו רואה אבל רואה בשעת מיתה לפניו יכרעו כל יורדי עפר וכספו לא היה ובספרי בתחלתו וחי במייהם אינן רואין אבל רואין הן בשעת מיתתן ר"ע אומר וחי חיות הנושאת את הכסא אינן רואות את הכבוד חמר רבי שמעון בן יוחי אף מלאכי השרת שחין חיי עולם אינן רואות את הכבוד כי בשעת מיתה פוקח עיניו וניתן רשות לעין לראות הוד שכינתו היאך ממלא את כל העולם כולו יושב ודן את החולה כדאיתא בשבת (דף י"ג) ובגדלים (דף מ') והיינו כל עובר עבירה בסתר כאלו דוחק רגלי השכיב' בפ"ה דקדושין (דף מ') ובחגיג' פ' אין דורשין (דף ט"ז) אפי' סנדלפון שקושר קשרים לקונו אינו יודע מקומו ברוך כבוד ה' ממקומו במקומו לא נאמר מכלל שאינן יודעין מקומו כל שלא חס על כבוד קונו המסתכל בקשת מראה הכבוד סביבו כיראה הקשת ומה שאמר דמות כבוד ה' ולא שיש לו פרטוף אלא שלא יתבהל הנביא כי לא ראינו כל חמונה, תמונה בגמטריא פרטוף אד"ס כמה דמיונות ראו בסיני פנים בפנים. בפסיקתא הברא רין לו כנוי אלא ברטון נסשו הן הראונו ה' אלקינו את כבודו כי אלקים קדושים הוא כי ה' אלקיך אש אכלה הוא: באלפא ביתא דר"ע קרוב ה' לנשברי לב שכל שבורי לב חזיבין לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת שמרוחקין מן השכינה ל"ו אלפים רבבות פרסאות שרפים עומדים ממעל ל"ו והנביאים רואין מתוך הדבור המראה ודבר מה יראני, ושמואל ירא מהגיד המראה אל על ה' במראה אליו אחודע כרובים בגימטריא מרא"ה כבוד, במדרש חדש שנים כרובים כנגד ה' אלפים (יהו"ד) שמו משמעותו היה טוב ופתיד להיות ליראה א"ת הש"ס הככ"ד בגימטריא ליראה ד' אותיות ומכללים לשם הפארתך בגימטרי' האר"ב' אותיות יהו"ד בל"ה כ"ש מל"ס' מל"ס' נגי' ברחמים יהו"ד זו מדה הרחמים, ה' ה' אל רחום וחנון יהו"ד ה"ה וא"ז ה"ה אל"ף דל"ת נו"ן יהו"ד בגמטריא ז"ה הו"ה

שורש קדושת היהוד

יח

הרחמנות ד"ח בגימ' אתה בעול"ם הז"ה ובעול"ם הכ"ח אלהי' בגימ' זה דין אלהינו בגימ' הד"ן יחי"די דעו כי ה' הוא האלהים אלהים במלוי אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם כמו באת"ם ב"ש השם מלפ"ן אלהי"ה אשר אלהים כמו אלהי"ה בבל"ע"ת : ד"ח בכל זרה ה' עמכם ודאי כמו אלהים באת"ם ב"ש אלהי"ה באת ודאי שמן חורק שמך כמו ארבע אותיות שמך וכל השמות יולאין משם הנכבד ברוך הוא וברוך שמו ספר המרכבה וספר מעשה בראשית וספר יצירה וספר שמות וספר הכבוד אין לכחוב בספר הזה וקודות חמישים שערי בינה ואלפ"ח ביתא יהיו לך לבדי' סוד ה' ליריאו ואת ישרים סודו הזוהירנו סבורא ליחדו ספמים ה' אלקינו ה' אחד נקבלת הלב האמנתו ולא בשמיטת האוזן בכיון נקבלהו באלוה זהו אלקינו ולהאמין שהוא אחד וייחוד שמו וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וגו' הונו קדמון וחי לעולמים ואין לו שותף והוא אחד ואין לדמותו אל דמות ולורה וכשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא רחיתם כל תמונה ומה דמות תערכו לו ומשמותיו ומשכחו וממטעיו מכל לידע כי אין כמוהו ברו' הוא וברוך שמו, קדש עלמך במותר לך ובכל דבר וטוב לך כמו בס' אלו עריפות איזהו חכם הרואה עריפה לעלמו ובמסכת י"ט בר"ג שמחמיר לעלמו ומיקל לאחרים ואמרי בכל דוכתי אדם חשוב שאני וכן יפת תאר לא דברה התורה אלא כנגד הילך בדאמרינן בפרק א' דקידושין ונענש דוד באכשלוס כדאמרינן בסקהדרין אמאי לא דרשת סמוכין קדש עלמך במותר לך וזהו ויותר מהמה בני הזכר אל תשבע שבועות אמת בויקרא רבה רבי יונה אמר אפילו על האמת וכן אוכלי טהרות כמו במסכת חגיגה בגדי עס הארץ מדרס לפרושין בגדי פרושין מדרס לאוכל תרומה ובמסכת נדה חסידים הראשונים לא היו משמשין מטותיהן כ"א מיום רביעי ואילך פן יולידו בשבת וכן ברית כרתי לעיני ומה אכתובן על בתולה וכן ייחוד דפנויה שנזרו בסקהדרין ובס' בתרא דקידושין ובס' וכן הרחיק מפסח ביתה וכן בע"ז וכשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אפילו בפנויה, וכן בפ"ב דשחיטת חולין גבי יחזקאל שלא אכל כל ימיו בשר כוס כוס מעולס אע"פ שמוסקנות מותרת וכן לא הרטרתי ביום אפילו על אשתו שלא אבא לידי קרי בליה. בתנחומא ותלם דינה בת גאה שנו רבותינו לא תלם אשה בכבול לרשות הרבים אמרו אפי' בחול

לזרש כרושת היחוד

בחול אינה יולאה לרשות ררבים מפני שהעם מסתכלין בה שלא יתן
תכשיטין לאשה אלא להתקטט בתוך ביתה שאין נוספין פירלה לפני
הכשר ברית כרתו לפיני עאכ"ו כל פיקר לא היה מסתכל באשת איש
לכך כל כבודה בת מלך פנימה ממשכנות זהב לבושה אמר ר' מי
זוכה לכהנים לזבשים פגדי כהונה גדולה שנאמר ועשית משכנות
זהב ואמר פס"ב דמדריס כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה
כדי שלא יתן פניו באחרת אפס"כ ישמש פני' כנגד פנים שהאש'
הגני' בין שדי ילין ואהבת לרטיך כמוך, נסרק בתרא דמגילה לא
הקפדתי בתוך ביתי וכן לא השתמתי במקום שהתפללתי ורבה פרישות.
חיי סיפות בני אדם המהלכין בדרך ופגעו בהם כותים ואמרו חמו
לנו אחד או נהרג כלכם יברגו כלם יחדו להם אחד ימסרו אותם
ואל יברגו, עול' בר קושא תבעתי מלכתא פרק ואול ללוד גבי ר'
יהושע בן לוי אחון ואקסון מדינתא אמרין אי לא יביתחון לי נהרב
מדינתא סלק רבי' יהושע בן לוי ויהב להון :

דודה אליהו זכור לטוב מתגלי עלוי לא אחגלי עלוי לס כמה יומין
ואחגלי עליה אמר למסורות אנה מתגלי א"ל ולא משנה
עשיתי א"ל ולא משנת חכידים הרי חסיד יש לו להכיר אף דבר
המותר. רבי אבא בר' זבינא הוה מחייט גבי חד ארמאי צרומי
חייתי ליה נבלה א"ל אכול ואי לא קטילנא לך א"ל אי בעית מקטל
קטיל. ירושלמי דמדריס פרק קונס רבי יוחנן הוה לייס כל פרובא
ריש שמא רבי אבא לייס כל פרובא שבת. רבי זעירא אמר הלח
מאין לומין. אית דאמר תשע מאין לא חש על מגילת תענית לא
ידע ואשם ומשא פונו רבי יוסי הגלילי אומר הרי הכתוב ענוש מי
שאינו יודע עאכ"ו מי שבא לידו פבירה וידע ואס כך ענש הכתוב
מי שבא לידו ספק פבירה עאכ"ו ישלם שכר מי שבא לידו ספק מלוה
רבי מנחם ב"ר יוסי אומר הנהנה שוה פרופה מן ההקדש מביא
מעילה וחומש ומביא אשם בשמי סלפים לא וחשוב כמה פרושות
סלפים קרוב לאלפים א"כ ענש הכתוב את השונג פאכ"ו שהוא משלם
שכר לפזשי את המלוה רבי יוסי אומר אם בא כפסך לידע מתן
שכרן של לדיקים לא ולמד מאדם כראשון שלא נלקוה אלא על מלות
ל"ת שעה אחת ועבר עליה ראה כמה מיחות נקנסו פליס לו
ולרזותיו ולדורי דורותיו פר סוף כל הדורות אם מדת הסורפינות
מופס'

מוטפת כך מדה טובה השב מן הפוגלים ומן המתרות והמתענה
 ב"כ ע"כ'ו שיזכה לו ולדורותיו ולדורי דורותיו מד סוף הדורות,
 ר"ע אומר הרי הוא אומר ע"פ שנים עדים או שלשה עדים יומת
 המת אם מתקיים עדות בשנים למה סרט הכתוב בשלשה חלל
 להביא את השלישי להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו אם כך
 עגש הכתוב את הנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה ע"כ'ו שישלם
 שכר לנטפל לעושי מלוא כפושי מלוא . ר"מ אומר הרי הוא אומר
 ואשר יבא את רעהו ביער לחטוב עליהם וגומר . ואם עגש הכתוב
 למי שבא לו ספק נפש אמור מעתה המנצה את הנדקות והמפרכס
 את העניים והגומל חסדים ע"כ'ו שתתן לו נפשו . ר"א בן עזריה
 אומר הרי הוא אומר כי תקלור קלירך בשדך ושכחת עומר בשדה
 למזן יברך קצב הכתוב ברכה למי שבא לידו מלוא בלא יודע .
 אמור מעתה סלע היתה לרורה לו בכנסיו ונפלה לו ומלאה פניו וסלך
 ונתפרכס בה הרי הכתוב קצב לו ברכה . ר"ג אומר מי גס בכס
 ויסגור דלתים ולא תאירו מזבחי חנם שני דברים משמשין את הגוף
 ואין כמנפין לעשותן ואין מוטלין עליהם שכר ומה דברים שאין
 מוטלין שכר לא עשייתם עמי חנם ע"כ'ו דברים שמוטלין עליהם שכר,
 ביומא, והתקדישתם והייתם קדושים אם מקדש עצמו מלמטה
 מקדשים אותו מלמעלה :

פדיק הלכות חסידות

הלכות תשובה

אשרי האיש יהנה בו תמיד ויזכה לזה ולבא :

הלכות תשובה קדמה לפולס כדמייתי לה בדברים נס'
 אין בין המודר תיחא שבעה דברים נבראו קודם שנברא
 הפולס אלו הן התורה והתשובה, וג"ע וכסא כבוד, ובה"מ, ושמו
 של משיח, וכן בבראשית רבה ובתרגום סוראי התורה קדמה ואחריו
 כסא הכבוד, ג"ע מימינו, וניהנס משמאלו, והתשובה ממולפת בין
 ג"ע לניהנס, זכה נכנס בגן עדן לא זכה נכנס וירדן בניהנס .
 בברכות בשילהי אין עומדין אמר רבי אבהו מקום שבעלי תשובה
 עומדין

הלכות תשובה

עומדין לדיקים גמורין אין עומדין שנאמר שלום שלום לרחוק ברישא
והדר לקרוב ואמרינן בספר בתרא דיומא שאל רבי מתיא בן חרש
את רבי אליעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה
רבי ישמעאל דורש אמר לו שלה הם ותשובה עם כל אחד ואחד
עבר אדם על מלוא פשה ופשה תשובה מוחלין לו מיד שנאמר בו
ביום שובכים ארסא משוכותיכם עבר אדם על מלוא לא תפשה ופשה
תשובה התשובה חולה ויום הכפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה
יכפר עליכם, עבר אדם על חייבי כריתות ועל חייבי מיתת ב"ד
ופשה תשובה התשובה ויו"כ תולין ויסורין ממרקין שנאמר וסקדתי
בשבע פשעים ובנגעים פונם, אבל מי שיש צידו חלול השם אין כח
לא בתשובה לחלות ולא ב"כ לכפר ולא ב"סורין למרק אלא כולם
תולין, ומיתת ממרקת שנאמר ונגלה באזני ה' לבאות אם יוסר
עון העם הזה עד תמותיו, ה"ד בעל תשובה כגון שבא דבר פצירה
לידו ופירש ממנה מחויי רב יהודה באותו מקום וכאוחו הפרק
ובאותה אשה ואמרש לך בקיבור סדרי תשובה ז' עניני פצירות הן
והארבע תשובה עם כל אחד ואחד לכך רמז בתורה ג"פ תשובה
באתם ללבים, והרביעי בואתחנן בנייאים ביחזקאל שלש פעמים אם
ישמעו ויחדלו והרי השומע ישמע והחדל יחדל בכתובים ג' שמירות
בתורה הביניי ואלרס תורתך ואשמרנה בכל לב ואשמרה תורתך תמיד
לפולס ועד, זכרתי כלילה שמך ה' וגו'. וכן אומר בחול ג"פ ביום
והוא רחום יכפר עון אחד בזמירות והוא רחום יכפר עון ואתה ה'
לא תכלא ואחד קודם תהלה לדוד, ואחד במעריב קודם ברכו .
והרביעי בדרך קדושה או ג"פ בבוקר ואחד במנחה, וד' ענייני
תשובה הם, תשובת הבאה, תשובת הגדר, תשובה המשקלית, תשובה
סכתוב . ג' ענייני תשובה מזויין אבל תשובה הבאה אינה מזויי :

ב) תשובה

לידו ויהי יכול לחטא כמו בראשונה ומונע ואינו
מונע זהו זכור בוראך בימי בחורותיך בפ"א דע"ז (דף יט), אשרי
איש ירא ה', אמר רב עמרם אמר רב אשרי מי שפשה תשובה
כשהוא איש, רבי יהושע בן לוי אמר אשרי מי שהתגבר על יצרו
כשהוא איש, עיקר התשובה שמתודה שנאמר איש או אשה כי יעשו
מכל חטאת האדם למעול מפל בם' ואשמה הכפש הכוח והחווידו את

חטאתם

המאחז אשר עשו וכתיב והתודה אשר הטא עליה יעוז רשע דרכו ואיש און וגו' שאם מתודה ואינו מתחרט בלבו זהו טובל ושרץ בידו כדאיתא פ' סדר העניות (דף יו') כילד שנאמר ומודה ופואז ירוחם ופ"ק דזכאים (דף ז') אמר רבא פולס דורון היא סיכי דמי אי דליכא חסוכה זכח רשעים תועבה, ואי עשה חסוכה לא אז משס עד שמוחלין לו אלא שמע מינה דורון היא הרי אס לא עשה חסוכה הקרנן זכח תועבה כך ווידוי בלא חרטה ע"כ כשמחודה בככי בכיוון הלב אז יש לו כפרה :

ג) פנויה נדה עריות נפשו של אדם חומדתן בין בפניו בין שלא בפניו, אס לבו השיאו לבא על פנויה בחולה או בעולה בין כדרכה בין שלא כדרכה יחשוב בלבו מה הטא בביאת פנויה יתן על לבו תכונה כשבא עליה הלא לא עבדה וכל אשה היא רואה נדה א"כ בא על נדה שהיא בכרת :

ד) תשובת הבאה אס זאת האשה היחה מרולה לו בביאה ולבו בער בחשק אהבה עליה והיה יכול לבא עליה ושוכר ומנתק מורשי לבבו ומתחפק ועילס לבו מלבא עליה או על אשה אחרת שהיחה נשמעת לו והיא כתייחדה עמו ומתחרט ואינו חוטא ומונע תאוותו זו היא תשובת הבאה :

ה) תשובת הגדר לא יראה שחוק נשים ובחולה שגה או שנתיים או יותר ולא ירבה פני אשה ולא בחזה ולא כנגד דדיה ולא כנגד פרותה אפילו באשתו נדה בעוד שלא טבלה ולא ירחץ ולא יאכל מאכל חס ולא דבר שמביא לידי תאוה ותרחק עלמו ולא יראה בבהמה חיה וטוף בשעה שחוקקן זה לזה סן יתאוה לעבירה :

ו) תשובת המשקל כפי הנאה שנהנה בנשיקה ובשמושי ובהערהה יש לו להצטער בדאגת הלב ויתענה לכל הפחות מ' יום ולא יאכל בשר ולא ישמה יין בלילה שיש לו להסתנות למחר ולא בלילה לאחר תפניתו וילטער בשכיבת יומם וילילה לשקול הצער כנגד חשק ונשק התאוה אשר נהנה :

ז) תשובת הכתוב הנה סיה חייב כרת בביאתו שבא על נדה בעוד שלא טבלה ע"כ ישכב בקושי על הארץ או על דף וילבש שמורים וילקח ויתענה מ' יום ויתודה בכל יום ג' פעמים

הלכות תשובה

פעמים בכני סלג וכדמע, ולא ירגיל לילך בשחקות נסים ולסוס
עצרה אנרה וסוד לו :

ח) ארוסה אם חפץ בנערה המאורסה ששכב עמה שהוא
בסקיל' או באשת איש שהוא בחנק או בכל הפטריות

בין כדרכה בין שלא כדרכה אם הפרה בה בהנחת פטרה בערוה
הרי זה נהנה מה שנמלטה לפעום מים גנובים בחשך אהבים ואסרה
בביאתה על זה נאמר מעוות לא יוכל לחקן כדאמר בסר' א' רחגיגה
דף ס' הפושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו דכתיב ולא יראוני הא
יראוני מוחלין לו :

ט) תשובת הגדר, יגדור עלצו מלראות נשים ולא בתכשיטין
בין הם עליהם בין איין עליהם ולא יראה

במקום שהנשים שוחקות ולא בתולות ולא ישמע לקול גונוין בכיוון
ולא יריח מנשמים שפליה וירחיק מליך אלל אשה ולא ישמע שום
דבר חשק תאוה ולא ירמוז לשום אשה בעיניו ולא יקרוץ באצבעותיו
ולא בשפתיו ואף לאשתו נדה בעוד שלא טבלה ולא יתייחד עם שום
ערוה ולא ישכב אפילו אם אשתו טהורה בגנות או בחלרות ואין לו
לדרוש באשתו מנפנים ולזרוע מבחון ולא יהיה עסקו עם הנשים
כלל ולא יקל ראשו :

י) תשובת המשקל יש לשקול לערו כנגד המלתו שנהנה
בה ושנה שלימה חסור לחול בשר

ולשמות יין לבר משכמות וימים טובים וסורים ולא יאכל לחם חם
ולא ירחץ כי אם בימים טובים מעט ולא ילך לראות בשום שחוק כי
אם ילך לנשואין בשעת הברכה ולא יערן עלצו בשום דבר וילקה בכל
יום וישכב על דף אחד בלא כר כי אם בשבת וימים טובים על חכן
או על קש וכר בראשו ויסיר רוח הבהמות שבו חומר התאוה מהיות
קשמו נעצרת ומיי לער יהיה וסק על בשרו ולא ידבר מעין התאוה
חשקים ושוקים ומשמושים ומיני אהבות וחשן או חמודים :

יא) תשובה הכתוב הכא על אשת איש שהוא במיתה
יסבול לער קשה כמיתה ישכ בקרת

או בשלג בכל יום שעה אחת בכל יום פעם א' או פעמיים וכימות
החמה ישכ לפני זבובים או לפני נמלים או לפני דבורים או יסבול
יסורין הקשין לו כמות ואין לו להשתמש באשה כ"א באשתו הטהורה

ויש לו להסודות בכל יום ויום בכני ואנחה ובכל מיני סיגוף ולער
מאחר שאסרה על בעלה אבל אם חכמה שלא אסרה די לו כמו
בעריות או כריתות אחרות שער עליהם ילקה ויתענה מ' יום רלוסין
וישכ על הארץ ולא ירחץ ולא יתענה ולא ילך בשוק ובטוילין :

(יב) הבא על בת אל נכר על כותית חייב הוא להתענות
וללקות מלהיות קשור עמה

כאש לא נוסח ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ירחץ לכל הסעות
מ' יום עד ישוב חרון אף ה' ממנו וכן הבא על שפחה כנענית
יתענה ולא ירחץ מ' יום וכן אם רבע בהמה או חיה או עוף יתענה
ולא ירחץ עד ישוב בתשומה שלימה ולא יראה לא עוף ולא בהמה
וחיה כשזקקין יחד זה לזה :

(יג) המנשק נשים ומחבק וממשמשן בלא שכיב יתענה
שני וחמישי ושני ולא יעשה

עוד ויתרחק מפתח ביתה סן יבא לידי עבירה :

(יד) הבא על אשתו נדה יתענה מ' יום רלוסין וילקה
בכל יום ולא יאכל בשר

ולא ישתה יין ולא יאכל מאכל חם ולא ירחץ באותן הימים : אדם
שכח על פרוה או על אשתו נדה יש לו ליישב במים קרים בקרח
כשיפור לליית בינה וגומעה לא פחות מג' ימים ולא יותר מן יום
וכל יום מתוודה פונו בין מתענה בין אינו מתענה, ואם חיבק אשתו
נדה או נשקה או חיבק איברו על בשרה יש לו להתענות ולהסודות .
מוחר לאדם להתייחד עם אשתו נדה בחדר אחד כדאמרינן בסנהדרין
דף ל"ז סוגה בשושנים ובצירובין כפסק הדר רק לא ידבר עמה תיפלות
ולא יחבקנה ולא ימשמשנה ולא ינשקה ולא יאכל עמה ולא ישתה
עמה עד שתטבול במים ולאחר טבילתה ימשמנה ויחבקנה וינשקה
ויקדש עלמו בתשמיש המטה ולא יבול סיו ולא יראה בה דבר מגונה
אך ישפיע במשמושין וכל מיני חיבוק למלאות תאוותו ותאוותה
שלא ירהר באחרית כי אם עליה כי הוא אשת חיכו ויראה לה
חיבות ואהבות :

(טו) גנב או גזל ומתחרט ישיב למי שגנב או ליורשו הכל והשיב את
הגזלה אשר גזל וילקה ויתענה ויתאונן ויתחרט ויתודה
ואם יבא לירו ממון חבירו והיה יכול לגנוב ומונע ומתחרט מליילך
אנל

הדכות תשובה

אלל ממון חבירו וירכס בלדקות ויבקש מחילה מן העול ואם אין
לו יורשים לנגזול או כי אינו מכירם יתן לבית דין מה שנגז או מה
שגזל וילקס ויתודה :

(שו) המצער את חבירו בין בדברים בין בממון בין בחבלה בין
בהכאה בין באונאת דברים אין לו כפרה אם לא
יראה את חבירו וימחול לו כדאמרין בבבא קמא גפרק החובל דף
ל"ט החובל בחבירו אפילו נתן לו כל ממון שבעולם אין נמחל לו עד
שיבקש ממנו מחילה אמר רבי יצחק המקביל את חבירו אפילו
בדברים לריך לפייסו וירכס עליו רפ"ט ואמר גפרק בתרא דיומא
דף פ"ה א"ר אלעזר בן עזריה מכל חטא חייב לפני ה' חטארו
עבירות שבין אדם להקב"ה יום הכפורים מכפר פבירות שבין אדם
להחירו אין יום הכפורים מכפר עד שירגל את חבירו. בחורת כהנים
על לשון הרע נגפים באים ומה מרים שלא בפני משה דברה כך
המדבר גנאי על חבירו בפניו על אחת כמה וכמה השמר כנגע לרעת
זכור את אשר עשה ה' אליך למרים על כל עבירה היה לו להתענות
וללקות כ"ט על חייבי מיתות כ"ד ועל חייבי כריתות וכ"ט על לא
תשא את שם וכ"ט על חילול השם, גנב או גזל או לקח ריבית הרי
פבר על לאו יש לו להשיב הגזלה כולה או הגניבה והריבית ויבקש
ממנו מחילה וילקס על לאו ויתענה ויתודה וישמור שלא יקבל פקדונות
ולא לילך על ממון חבירו כי גזל כשפו של אדם חומדתו, ע"כ יתרחק
מהן ויעשה גמילות חסד בין בגופו בין בממונו יותר ממה שיש לו
ואם החזיר הריבית ילקס ויתודה ויתענה וישמור עלמו מכל מיני
ריבית ומאבק ריבית ומריבית דברים ואם היה יכול להתפרנס בלא
ריבית אפילו מן הכותי לא יקח רבית בשנה אחת ולא ישב במקום
שמדברים פנייני רבית כי המלוה בריבית אינו חי לפתיד כדאמר
בתנאומא אם כסף תלוה את עמי ואמר גפרק איזהו נשך דף פ"א
בעלי ריבית מתמוטטין ע"ר מכל הפרמת ריבית לא יהא לו פסק בו
וישוב בתשובה בתשובה. הכה את חבירו עובר בלאו יבקש ממנו
מחילה אחר כך יתודה שחטא והככה ויתענה ולא יעשה עוד ויהחרט
על שפיעו ולא יבטיח ידו על חבירו עוד כי נקרא רשע ויאמר לרשע
למה חכס את רשך, רב הונא קן ידא כדאמר בסנהדרין גפרק ד'
מיתות דא כ"ח הכופר לופו של חבירו כאילו סוטר כנגד השכינה
המגניס

הלכות תשובה

כב

המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע ונקרא חוטא רב
הוא אמר תקלן ידו ואם הכהו אע"פ שאין דנין כבכל כדאמרין
בפרק החובל דף ס"א טוב שיתן לו את ממונו וגם ירלה אותו
לבקש מחילה ולוקה כי עבר על לאו לאו פן יוסיף להכותו ויתענה ואם
ביישו בדברים עבר על לאו לאו חונו איש את אמיתו היה בעל תשובה
לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים כדאמרין בבבא מציעא בפרק
הזהב דף כ"ח יש אונאה בדברים גדול חונאת דברים מאונאת ממון
זה לאמר בו ויראת מאלהיך ועוד זה בגופו וזה בממונו זה ניתן
להשיכון וזה לא ניתן להשיכון כל המלכין פני חבירו דברים כאלו
שופך דמים דחזיל סומקא ואחי חירא המלכין פני חבירו דברים
או ככה לו שם ואע"ג דדש ביה אין מעלין אותו מניהנס שערי
אונאת דברים לא נטעלו פ"כ לריך לבקש מחילה ממנו ויתענה לוקה
ואם אמר לו למאני' בדברי' ישתק ישמע חרפתו ואין משיב יזהר
באונאת אשתו ויכדונה יותר מנפשו והמאנה את הגר עובר בג'
לאוין בפרק בתרא דיומא דף ס"ז כל המקניט את חבירו אפילו
דברים לריך לפייסו אם ממון יש לו בידו הוה פיסת יד ואם לאו
ירבה עליו רעים ואת מת מניא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו
ואומר חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני זה שחלתי בו והמעביר על
מדותיו מעברין לו על כל פ"עיו :

יז) ענייני תשובה וידידין ביומא בפרק אמר להם הממונה דף ל"ו והתוודה

עליו את כל פונות בני ישראל כילר מתוודה אומר חטאתי עויתי
פשעתי אמר רבה בר שמואל הלכה כדברי חכמים חטא זו שגגה
וכפש כי תחטא בשגגה עון זה זדון וכהנה כגון ייאוף או אכל איסור
וכן הוא אומר הכרת תכרת הנפש הריא פונה בה פשע זה
מרד שאינו נהנה כגון מוליא בשבת או מעביר וכן הוא אומר מלך
מואב פשע בי והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר ושחט :
ביום הכפורים מתוודה על הפר פעמים פונו ועון ביתו ועון כהנים
על ספיר המשתלח עון כל ישראל ואומר בפרק בתרא דיומא דף
ס"ז ערב יום הכפורים לריך שיחודה קודם אכילה ושתייה שמא תפרק
דפתו עליו ואע"פ שהתוודה בערבית עם חשיכה יתודה בשחרית
בשחרית יתודה במוסף במוסף יתודה במנחה במנחה יתודה בפילה
ולריך

הלכות תשובה

ולריך אדם לפרט את החטא עבירות שהתודה ביום הכפורים זה
אסילו שלא שנה בהם לריך שיחודה ביה"כ אחר כי פשעי אני ארע
וחסאתי נגדי תמיד דקיימא לן כר"א בן יעקב דמשנתו קב ונקי
וקיים לן כבר המדורי :

(ית) עיבור ויידיוי אבל אהנו חטאנו, אשמנו בגדנו גזלנו דברנו
דופי עד ומשפטיך לא שזה לנו עברנו על
מלות עשה עברנו על מלות לא תעשה עברנו על חייבי כריתות עברנו
על חייבי מיתות ב"ד עברנו על חורה שבכחב עברנו על חורה
שבצ"פ שכחנו שמך הגדול, שכחנו מלכותך ויראתך, ואתה לדיק על
כל הבא עלינו כי אמת ואנחנו הרשענו, ירושלמי כילד מתודה
רבי ברכיה בשם רבי אבא בר אביי, רבון כל העולמים הרע בפיניך
עשיתי ובדרך רע הייתי עומד ושוב איני עושה כן, יה"ר מלפניך
ה' אלקינו ואלקי אבותינו שחכפר לנו על כל פשעינו ותמחול ותסלח
לכל חטאנו, בפסיקתא רבתי בפרשת רני ושמתי אמר להם הקדוש
ב"ה למלאכי השרת בואו ואודיע אתכם לרקתן של בני עממתי בטולם
כמה לרות וייסורין הבאתי עליהם בכל דור ודור ובכל שעה ולא
בפעו כי אלא קוראין את עלמן רשעים וקוראין אותי לדיק והן אומרים
בל' הזה אבל אהנו חטאנו העוינו והרשענו וממשפטיך הטובים לא
שזה לנו ואתה לדיק על כל הבא עלינו ואנחנו הרשענו, לכך מקלם
שלמה את כנסת ישראל אשת חיל מי ימלא לכך לאמר אם חומה היא, בפ'
בתרא דיומא דף ס"ו תשובה מכפר על עבירות קלות על עשה ועל
לא תעשה הניתק לעשה ועל החמורות חייבי כריתות וחייבי מיתות
ב"ד ולא תשא עמהם וכל דדמי ליה תשובה תולה עד יום הכפורי'
ויכפר, האומר אחטא ואשוב אין מספיקין כידו לעשות תשובה, אחטא
יום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר, במדרש הרינו שובה
ישראל עד ה' כל מה שברא הקב"ה לא נשבע אלא על התשובה
חי אני נאום ה' אם אחסון במות הרשע אמר הקב"ה לישראל
מתביישים אחס לעשות תשובה הנני שב ראשון. כה אמר ה' הנני
שב ומה מי שאין לו חטא ולא סירחון חס ושלום אומר אני שב
בני ארם על אחת כמה וכמה שלריכין לעשות תשובה שלימה ואף
העבירות שפשה מתחלה אינן זכרין שנאמר לא תזכרנה הראשונות
לא תפלינה על לב ומכשרות שלום שגא' שלום שלום לרחוק ולקרוב
רחוק

רחוק שנתקרב שונה עד ה' שהוא כמדת הרחמים ודבריים מתקבל קחו עמכם דברים ולא עוד אלא הולך ריקס ומחזיר מלא ואמר כל תשא עון וקה טוב :

(יט) דרש רבינו גדול כמה של תשובה כיון שאדם מתחנך בלבו לעשות תשובה מיד פולה ועומדת לפני כסא הכבוד, שונה ישראל עד ה' אלקך אמר הקב"ה אפי' יש בכם עבירות עד ה' עד כסא הכבוד שונה ישראל וכן בתרא דיומא (דף ט"ז), גדולה תשובה שמניחה רפואה לעולם שנאמר ארשא אשובתיכם ומנפת עד כסא הכבוד ומקרבה את הגאולה, וכן לליון גואל ולשבי טשא ומקרבה הישועה שמרו משפט ועשו לדקה וזדכות נעשו כשגבות. שונה ישראל כי כשלת בעוון ונעשית לו כוליות ושוב רשע מרשעתו ועשה משפט ולדקה וגו' ומאריכין ימיו ושלותיו חיה יחיה אדם חוטא הקב"ה מתפייס בדברים קחו עמכם דברים ושובו ומחזיק לו שונה וקה טוב וכאלו הקריב פרי מדבה וכשלה פרים שפתיו אהבה דבה ובמסכת תענית בפרה סדר תענית כ"ד (דף ט"ז) לא נאמר באשבי נווה וירא חלקים את שקס ואת תענית' אלא וירא חלקים את מעשיכם כי שבו מדרכיהם הרעה ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם וחל בגדיכם ושובו אל ה' ובפסיקתא שונה אמר רבי יהושע בן לוי אם קרעת' לבבכם בתשובה אין אתם קורעין על בניכם ועל כנותיכם נמה כי חנון ורחום הוא, בני לדברי הקשיבה סע לנך לדברי התשובה אין אמונה כאמונת אל אחד אין לקח כלמוד טוב, אין פטרה כעטרת ענוה, אין זירוז כזירוז החבורה, אין רגן כרגן רווחה, אין סדור כסדור הגיון, אין טכס כטכס טובה, אין נהוג כנהוג נעימה, אין חמור כחמור חסידות, אין זיהור כזיהור זמרים, אין קדוש כקדוש קרבן, אין מפלה כתשובה אין טוב' כקשיבה :

(כ) זאת מורה השב ככל לבו וככל נפשו וכן לדבק בדבראו כל אדם ישוב בלבו ונקדשתי בתוך בני ישראל אם היה נשפת השמד היה לו ליהרג ולשמור נפשו ביסורין קשין עבור בוראו יתגר אל לבו וכי אין לי לעמוד רוחי שפה קלס עבור בראי וכי יש לי ליבנות שפה קטנה כלאוף כסנוף אלמד לפיני מלכסחכל פני אשה כי חם היה אדם שומר שלמו מנילוף סעמים עבור סהם, וסעמים פגור כבודו לא שיאמרן נוף הוא ומשמית נפשו הוא יעשה, אין זה פגור בוראו לאמת אבל אם מוכפ שלמו במקום שאין

הדבות תשובה

שאין בזה כי הכל רואים פני נשים והוא אינו עושה זהו עובד יולרו באמת ויש לו לאדם להמנע מכל מה שהגוף נהנה בהם ע"י נשים מלראות' מליגע בהם ומלישב אללם ומלראות בגדים הממודות ולא לשמוע קול דבורים בניגונם ומלדבר עמהם בין אשת איש בין פניות חוץ מאשתו ישמה בה כשהיא טהורה בכל חשק לבו מי שמשיית זרע בחשק תאותו יתעבה מ' יוס וישמור נפשו ולא יראה פני אשה ולא בבגדי' השטוחין על הכותל ולא להרית בבשמים אשר עליה ולא לפמוד במטה שאיש ואשתו שכבו שם והעושה זאת כאלו עומד בכביסה של אשה וישמור עלמו מכל ייחוד עם אשה וכל עניינים המביאים את האדם לידי הרהור ולא יסתכל במלבושים כי המסתכל במלבושים וראה בפנים ובחזה שלה ובנליעת דריה ובמקום התורפה רוח זנווים יכנס בלבו להתענג ונהנה נפשו בעודו יושב אללה וכנס חדות' בלבו ובלב האשה ומתמלאין הרהורים וכידון לתת לאיש כדרכיו וכפרי מפלליו ויש לאדם למנוע מכל דברים המביאים לידי קרי גדכתיב זנות יין ותירוש יקח לב אש היא עד אכדון תאכל, מים גנובים ימתקו ולחם סתרים יעם וסופו יורד לגיהנם באש לא נופת, על כן לא יהרהר ויחשוב בלבו מחשבת הרהורי נשים כי אם על אשת חיקו ישמה ויגל באהבתה בכל פת שחפץ כי היא שומרתו מן החטא ע"כ על כל חשק חטאו בה לאהבה ולכבדה אז ימלא תאות לבו בה ומזכהו לזה ולבא :

(בא) יפלת השב' בכל כחו . רבון העולמים אתה הוא בעל

הרחמים ה' אלהינו ואלהי אבותינו, בושתי לדבר לסניך אמנם אנכי חטאתי לך הרעותי מדרך טובה נטיתי עברתי על מלותיך זכרתי שמך לרעותך רשעתי ויושר העויתי כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד ואני דומע בדמע לבי פלגי מים ירדו עיני אשר לא שמרתי תורתך, לער לבבי ומלוקות לבבי הרחיבו ואתנה לבושי שק כי אוריד עדיי ממני ואתוודה לסניך בלוק לרת לבי כי עוונותי עברו ראשי אתאונן על חטאותי וכאשר ידמע יאמר במר דמעותי יכבה חרון אפך כבה בדם לבי הנמס כבה אש קדחתי בלשך ותשובת הרעותי ישוכו אפך ממני ומזלי דמעותי יחשכו ככיסוף יין ומים ומשמן נשרי כחלבים ואמורים ונזולי הנחמר כאלו חרק על גבי המזבח וקול אגחותי כקול שירי הלויים וקול גניחותי

כמול

נקול תופים וכנורות ושכירת לבי כשכרים ותרופות שופרות וניתוק מורשי לבבי כמימי כנור ועוגב וחלישת איברי כפריכת איברים ופדרים וספיכת נפשי כמים ימחו פשעי וכדס לבי תמחה עוונותי וכליחלוח גיפי יכבו הפאיתי וכדווי אשס נפשי יחזורו אשמותי וכיב שפתי והגיון לבבי ישכרו רעיוני והרהורי וקריאת לבבי יקרעו כל ספרי עוונותי ורוב נהמותי המה ינחמוך וחנינותי ינגלגו מלת רחמיך לחונני ותפלותי קבל עם תפלת בניך כהניך יהי' לראון אמרי סי והגיון לבי לפיך ה' לורי וגואלי :

בב) מהשבת השבים . בני שמשו לפלתי להנחמך בני טוב נח תשובה, לאהבה את ה' חלקיך ליראה אותו עשה זאת בני הכלל ועוד לאביך זכור בוראך אשר בראך רוח זנויים הסר מקרבך בכל דרכיך דעהו תשוב אל אביך קיין בכל לבי זמחה אשר ייסרך כדי לכפר עוניך כי כל שזכותיו מרובי' מפונותו מריעין לו בעולם הזה לשלם לו מעשיו ודומה לו כמי ששרף את התורה אשריהם הדיקים שנשרעין מהן על עבירה קלה ששושין בפועל ומריעין להם בזה העולם זהו ואין פול וכיראתך עברתך החזק במוסר אל תרף ובך ה' שופט בכל עת אשר אהבך ומייסרך אורח חיים תוכחת מוסר ויהיו עונותיך נגדך תמיד והתבייש ממפסיע והתלבן מלואמתך ותסכול במקוה ישראל ה' אשריך מי הוא המסררך ומי הוא מקורך ומי בארך תשא לבבך אל בוראך כי ידו שטוח ופרוסס לקראתך הכון לבך שלם אל בוחן לבך וכליותיך ושח עיניך השמים ויאר פניו אליך בשמחה הדבק באהבתו וכיראתו כי הוא אלהיך ומלך עולם אל' תהי' להוט אחר גרוך כי על כן נפגש בן סורר ומורה מי שחטא בעבודת הרשות ובשתיית זולל וסוכה יש לו להמניע עלתו מלפשות עוד מלספור כי אם בעבודת מלוא ולא ימשוך ביין וכשכר את כשרו כי אם על שלחנו עם בני ביתו ואין לו לפדן במיני תענוגים וממניע אכילתו ושתייתו עבור הכורח פת במלח תאכל כפי כחך שתסכול ומיס במשורה תשתה ומי' לפר תחיה ובחורה תהא עמל ויש שכר לפעולתך :

בג) רוצח הכה איש את רעהו ורלחו נפש בין איש בין אשה או הרג את הקטן ילך בגולה ג' שנים וילקס בכל יום ללא ויאמר רולח אני ולא יאכל בשר ולא ישחה יין ולא יגלה שער זקנו ורלחו

הדכות תשובה

וראשו ולא יכנס את בגדיו ולא ירחץ את בשרו וזקנו ירחץ ספס א'
בהרש ויקשור ידו אשר ראה בה בשלשלת ובנזארו וילך יחף ויכסה
פל רגליו ויתענה בכל יום עד שיגמור גלותו ואחר כך שנה אחרת
יתענה שני וחמישי אפ"ס שהתענה ג' שנים בכל יום ולא יעשה לשום
אדם רעה וישתוק לכל אדם ואם יאמרו לו רוצה אל יתקוטע אך
יהיה כמחריש ולא ילך לשחוק באותן ג' שנים וכשילאו מבית
הכנסת ישכב בכל יום לפני בית הכנסת ויעבדו עליו ולא ידרכוהו
ויכבדו את אשתו ואת כל אדם ויתוודה בכל יום ויום :

בד) משומד הכופר בפיקר וגשחמד הרי עבר על כל התורה
נרץ להסיר ממנו כל מלבושי תפארתו ולא ישית

עדיו עליו ויתאבל ויכסה וילטער ויתענה כמה שנים בכל יום ויום
וינמוך רוחו ויתוודה שלשה פעמים בכל יום ולא יאכל בשר ולא
ישחה יין ולא ירחץ כי אם בערב שנת ובערב י"ט ירחץ מעט ולא
ירחץ ראשו כי אם פעם אחד בחודש או פעמיים ולא ילך לשמחות
ולא לנשואין כי אם לברכה ולא ישב אלל גלחים וכומרים או במקום
שמדברים מקומות עבודה זרה ויתרחק מן כל התועבות ולא יהנה
מכל אשר להם וירחיק מטתו ביתם ומחלל המועדות ומיד כשמתחרט
וטובל במקוה דינו כישראל ומכל ענינו שחפא ישוב אל בוראו וילטער
כנגד הנאחו שהוא היה שמה ביום אידם וחילל שבמות וכפר בפיקר
וקבל לאלוהי ע"ז והשתחו' לה ואכל כל חיסור ובעל בת אל כפר
ועבר כריחות ומיתות ב"ד ע"כ ישוב מכל חטאתו ויעבד את בוראו
בכל נפשו ובכל לבבו ובכל מאודו וישכב על גבי קרקע ויסבול
לפרים הרבה ואם יאמרו לו מומר רשע ישתוק וכל מחשבותיו יהיה
לטובה :

כה) שבועה השבועה חמורה ככופר בפיקר אפילו נשבע על
האמת לא ינקטה ה' כי העובר לאו או על עבירות

חמורות עובר דבורו אבל הנשבע בשם המלך הכבוד כאלו בגופו
כריכול הוא נוגע ע"כ אמרו במסכת שבועות (דף לפ) בודות כל
הפולס כשלאמר כי לא ינקטה ה' את אשר ישא שמו לשוא כי כל הפולס
טולו לוקה כפון הנשבע למה יקלוף ה' על קולך וחבל את מפשיך
כי השבועה מכלה את הכל החרס הוא השבועה לכך סמך כי חרס
היא כל המלואה אם אדם מפל בחרס או בשבועות יש לו ללקות

כמה

הדכות תשובה

כה

כמה פעמים וגם להתפנות ולהתודות ויש לו לזכר מלהשכח אפילו מל האמת ומלהשכח בתורה ומלהשכח בנשמת אבותיו כי אם ישכח בראשו או בגופו אך מותר לישכח לקיים המצוות כדאמר כדריים (דף ח') נשכחתי ואקיימנה כדי לזרז בפשיית המצוות ולא לפגור על התורה ולא בחמומה ולא להוליא ש"ס לבטלה מפיו ויזכר כשמבדק הצרכות בהזכרת השם הנכבד את ה' אלקיך בהזכרת שמו ירעדו כל איבריך ליראה את השם הנכבד והנורא הזה פגרו את ה' ביראה וכן כל שמוותיו הקדושים ואל חזכיר ברכה לבטלה ואם שגגת אמור אחריו בשכ"מ

כו) המדבר בבית הכנסת. המדבר בנשכ"ג וחזיריו משכחים ומשוררים קורא אני עליו הוי על כל שכיני הרעים

כי ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו גם ופושעים יכשלו גם ולא נמנה עם חזיריו ומואס לשכח לקונו הוא משיג גבול הצורה ואהי להם למקדש מעט אלו בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש כדאמר בפ"ד דמגילה (דף כח) אלקים נלב בערת אל, והמדבר פושט כאלו הוסך עליו פורפו ויאמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין פונה נסיתי ידי ואין מקשיב למה יקלוק ה' על קולך, ויקרא עליך מי בקש זאת מידך רמוס חלרי אך המשתחוה לו ושכ לפניו במורא בכפיפת ראש ובפנוה בשכיות הלכ התחנן לפניו ותשורר לפניו בשמחה ובה לפניו ברכנה אז קרוב אליך נמלא לך ותיחד שם שמים בכוון הלכ כשתאמר ברוך אתה שאלם חשב בדברים בטלים כאלו התלוללת בו ולא נתת יראתו על פניך אך חשוב כי הוא נלב לקראתך שויתי ה' לנגדי, ותמן יראתו על פניך ואהנתו כך ותכוון בכל לכך ותהא לזוע לפניו והתמודה הפאים ותדרשכו והוא נמלא לך ותברככו :

כז) מלשיין המלשין את חזירו הרי משניאו בעיני השר ומפילי עליו לקחת ממונו וממית את רעהו ואת אשת חיבו

בניו ובנותיו וכל בני ביתו צעונו ואם הוא גוכב או גוזל ממונו לא היה לו כך לער ותטא גדול הוא זה ע"כ ישלם לך כל מלשנותו ויהא לי כעבד פולס ויבקש ממנו מחילה בפני כל הפולס וילקח ויתמנה ויתודה כאלו הרג כל בניו ובנותיו וכל בני ביתו והוא לומד להשר ליקח ממון מכל בני ברית ע"כ ראם כמה עבירות פשה שהרי המסורות מורידין ע"כ יהיו חטאיו נגדו וישוב וישכור רוחו ככל

הלכות תשובה

כחו, מה יתרון לבצל הלשון לכנות נרו ולהיות באפילה ואישון כשלא כלשון להרבות נהר פישון, וטוב שישוב בעודו בחיים להיות עם הנלחיים ואם אין לו לשלם ירבה עליו ריעים ויבקש מחילה למי שהפסיד טרם ימות וכאשר ירוח ימלאם ויפרע למי שנתחייב או ליורשו כי למלשין אין לו רפואה אם לא יסיר חללה ויתודם חובו וישוב בכל לבבו :

בח) הרבי אין לו רפואה אם לא יבקש מחילה ויפייס לכל אשר קבל עליהם ויעסוק בפשר השלום ובמנוחה, המחטיא אין לו רפואה ואין מספיקין בידו לפעות תשובה שלא יהיו תלמידיו שהחטיא בגיהנם והוא בנגן עדן מעוות לא יכול לתקן אם לא בתשובה שלימה ללער גופו ולהתענותו ולהתוודות ולבכות ולהתחרט ולהתחנן יומם ולילה בתעניתיו ולומותיו וילקא ויחשוב לזכות את הרבים ויטרח ויפרכס לומדי תורה או ללמד נעריהם וליחן לזקא ויעשה גמילות חסד בגופו. בפרק א' דראש השנה (דף עז) אמר רבי יצחק ארבעה דברים מקרעין גזר דיוו של אדם אלו הן, לזקא לעקה, ושינוי השם, ושינוי המעשה, אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, דרשו ה' בהמלאו ליחיד בעשרת ימי תשובה, אבל לבור מי כ"י אלהינו בכל קראינו אליו בכל עת אכתוב עבירות החמורות, בפרק א' דראש השנה דף י"ז, המינים והמקורות והמשומדים, ואפיקורסין, ושכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים, ושפרשו מדרכי לבור, ושנתנו חיתיתם בארץ החיים, ושחטאו ושחטאו הרבים, כגון ירכעם בן נבט וחביריו יורדיו לגיהנם ונידוין בה לדורי דורות גיהנם כלה והם אינם כלים, בפרק א' דחגיגה דף י"ט רבי שמעון בן מנסיא אומר, איזהו מעוות שאינו יכול לתקן זה הבא על הערוה והוליד ממזר, ומוקי בגמרא גאחותו פנויה, או אנס אשת איש ובא עליה והוליד ממזר אין לו תקנה אבל לא הוליד יש לו תקנה והא דתניא רבי שמעון בן מנסיא אומר הבא על אשת איש ונאסרה על בעלה אף על פי שלא נטרד מן הפולס וכו' זהו באשת איש ומרלוכה או אנס אשת כהן שאסרה על בעלה אין לו תקנה, ובפרק הזהב דף כ"ה כל הורדין גיהנם עולין חוץ מן הבא על איש איש או מלבין פני חבירו ברבים, או מכנה שם לחבירו אפי"ג דדש ביה יורדים ואינם עולים, בסוטה בשילהי ס' ואלו נאמרין דף

מ"ב ד' כימות אין מקבלות פני שכונה, כת ל"ס, כת חניפים, כת שקרים, כת מספרים לה"ר. ובפרק א' דקדושין דף ל"ט, למען תפוס את ישראל בלבס. אמר רב אחא בר יעקב ההוא בע"ז כתיב דאמר מר חמורה ע"ז שכל הכופר בה כאלו מודה בכל התורה כלה, וכן המודה בע"ז ככופר בכל התורה כלה, כפ' בתרא דיומא (דף פ"ו) חלול השם תשובה ויום הכפורים ויסורין תולין ומיתה ממרקת. גדול חלול השם מכל עבירות, כשילחי פרק א' דקדושין דף ל"ו. אין מקיפין בחלול השם אחד שונג ואחד מזיד ואם היתה שקולה מכרעת, רבי שמעון בן יוחי אומר אפי' לדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה ותוהא על הראשונות אבד כל הראשונות שנאמר ולדקת כלדיק לא תלינו ביום רשעו אפי' רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר רשעו, שנאמר ורשעת הרשע לא יכשל ביום שוכו מרשעו, כ"ד דברים מעכבין את התשובה, אלו הן רבילות, לשה"ר בעל חימה, בעל מחשבות רעות, המחבר לרשע. והמרגיל בסעודה שאינה מספקת לבעלה, המסתכל בעריות החולק עם גנב, האומר אמת ואשוב, המתכבד בקלון חבירו, הסורש מן הכבוד, והמטה את חבירו מדרכי טובה לדרכי רעה, והמבזה את אבותיו, והמקלל את הרבים, והמעכב את הרבים מעשות לדיקה ומצות והמשחמש בעכו"ם של עני, והמקבל שוחד, והמוציא מציאה ואינה מחזירה, והרואה בניו לתרבות רעה ואינו מוחה בידם, האוכל שוד עניים, החולק על דברי תורה, החושד בכשרים, השונא את התוכחות המלעיג על המצות, וכן כ"ד עבירות בהודע את ירושלים, וכן כ"ד ערות באחרי, באמור אל הכהנים כ"ד כפרות, תשעה דברים מעכבין את החתלה, הראשון מי שנחתם גזר דינו כמו למשה ואתחנן השיבו אל תוטף ובר אלי, הב' המתפלל בלא כוונת לבו ויזכור כי אלקים אורס ויפתוהו כפייהם ולבם לא ככון עמו, הג' מי שאינו מקשיב לדברי תורה מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תופעה, הד' מי שאינו משיב לפני אורעם אלו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה, הה' שושק וגוזל כמו במיכה אשר אכלו שאר עמי וכתיב לא יענה אורעם. הו'. מתפלל בלא נקיות גם כי תרצה הפלה איני שומע, הז' מי שגברו עונותיו ולא שכ ויטי כאשר קרא ולא שמעו, הח' מי שאינו שומע תוכחה שנאמר ותוכחתי לא אביחם אז יקראוני ולא אענה. הס'

הלכות תשובה

הט' מי ששם בטחונו בפ"ו ואל תפגע בי כי איני שומע אותם
הבנים מלקטים עלי, וכן ט' ישראל לא ידע עמי לא התכוון, גוי
חוסה עם כנר פון זרע מרעים בנים משחיתים פשעו בי . קליני
קדום עם עמורא, ואח"כ כי תרכו תפלה איני שומע כי עד ט'
מוחל, אבל וינסו אותי זה עשר פעמים אז פורע, לכך בהפטרה
אמר סולו סולו לשון לוס ופינוי ואחר כך לקדוש ה' מכובד, וכן
פעמים וכשר בחומש לכפר ט' דברים המפכדין את התפלה לכך
אין ט' במזמור יפוך ה' ביום לרה ומסיים יענוו ביום קראנו .
לכך תשעה ימי תשובה עד יום הכפורים לכך ט' למה למנו עיינו
ביום למכס, תלומו לא תלומו, לוס אבחרהו, יוס פנות לוס ויוס
לרון הלא זה לוס :

האלפא ביתא דר' עקיבא, קרוב ה' לנשברי לב חזידין שבורי
לב לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת ממלאכי השרת
. וחקיין מן השכינה ל"ו אלפים רבבות פרסאות, שנא' שרפים עומדי'
זמפל לו אבל שבורי לב הקב"ה קרוב אללס בתוך חמה, כל מי
שגובר את ילרו בכל לב ומתורה מפלה אתי עליו כאלו כבדניי בכ'
עולמות, זוכה תודה יכבדניי בעולם הזה ובעולם הבא עיקר הכפרה
על ידי וידוי לכך הפר שהיא כפרה לו ולכהנים, הכהן גדול מתורה
עליו ושפיר המשתלח שהיא כפרה לכל ישראל מתורה עליו עודה
ופוזב ירוחם כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הוודפי ספקתי על ירך
דרשו את ה' בהמלאו קראוהו בהיותו קרוב וישב אל ה' וירחמנו.
בטרק כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא (דף ל') ואלו שאין
להם חלק לעולם הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה ואין
תורה מן השמים ואפיקורס המבזה תלמידי אכמים ואמר רב טפא
כגון דאמר הני רבין או קורא לרבו בשמו ר' עקיבא אומר אף
בספרים החילוניים ספרי מינין וספרי בן סירא והלוחש על המכה
ואומר כל המחלה אשר שמתי במלרים לא אשים עליך ורוקק שאין
מוזכרין שם שמים על הרקיקה, אבא שאל אומר אף ההוגה את
השם באותיותיו בגבולין ובלטג או הדורש אגדות של דופי כי דבר
ה' בזה האומר כל התורה כולה מן השמים חון מפסוק זה לו
חון מדקדוק זה ומקל וחומר זה ומגזרה שזה זו זהו כי דבר
ה' בזה הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא כל זמן שפונה בה

הא אם עשה תשובה ומתוודה יש לו חלק לעולם הבא אלו הן המינין האומר עולם כמנהגו כוהג ואין אלוה בעולם או אומר אין הבורא קדמון לכל או אומר יש אלוה אחר עמו או אומר יש לו דמות ולורה כאדם וגוף ותמונה או משחק דבר אחר עמו או האומר אין שם נבואה בעולם מן השם או מכחיש מן תורת משה דבור אחד או דקדוק אחד או אמר אין הבורא יודע עשמונות ומחשבות האדם או אין האדם נידון לפי מעשיו או אין העולם הבא ואין תשלום שכר אלו הן מיניס אטיקורסין שמורידין חותן אם לא עשו תשובה שלימה, ונקא לא ינקא מנקא לשבים ואינו מנקא לשאינן שבים והא דאמר בפרק בתרא דיומא (דף ס"ו) עבר על עשה ועשה תשובה לא זו משם עד שמוחלים לו וכן בס"א דשבושות דף י"ב האי עשה היכי דמי אי דעשה תשובה מוחלין לו מיד מיהו קלת לער יבא לו שפער על העשה כל החוזר בתשובה שלימה מקבלין אותו כדאמר בס"א דע"ז דף י"ז גבי רבי אליעזר בן דורדיא כשהיה ראשו בין ברכיו ועשה נכסיה גדולה עד שיגלה כשמתו יגלה בת קול ואמרה רבי אליעזר בן דורדיא מזומן לחיי העוה"ב כי מה שאדם מזומן לעשות ונהנה בו ומתחרט ומוכע עלמו קשה לו מאד דלפוס לערא אגרא כל מי שרגיל לעבירה בין קלה בין חמורה להכעיס הוא משומד לדבר אחד או לובש שפעת או מגלה זקנו כהער או מספר קומו כמו גוים או אוכל איסור או בועל גויה או גונב ומפורסם הדבר זהו מין כאלו כפר שאותה מצוה לא נתן הקב"ה למשה ודבר החשוד לא לנו ולא מעידו ויש לו להתחרט ולהתוודות בדמע שלב ולא יפשה עוד כדבר הרע הזה הרחק מן הכפור ומן הדומה לו אדם שהוסך לדתי עובדי ע"ז הוא משומד לכל התורה כולה ואדוק יותר מן העובדים ע"ז כדמשמע בפ"ז ישראל שהולך לתרבות רעה בין בהליכה בין בחזרה אסור לשאת ולתת עמו וכן בס"א דשחיטת חולין (דף ג') שחיטת כותי אסור כמשמר שבתות בשוק דינו כישראל ואם מחלל שבתות בפרהסיא דינו כעובד ע"ז להשכיר ממנו רשותו אם לא פירצ בפרק א' דשחיטת חולין דף ס' ובטרויין והמחסיא את הרבים כירבעם או כופר בדברי חכמים כדוק וביתום או דוחק העולם לחטוא כמנשה או העשה העולם בהסך פטותו או עשה עבירות כיהויקים בגלוי שמעיו מלח ומגלה פנים או סורש מן הבורא שאינו מתענה עמהם ואינו נכנס בלרחם

הלכות תשובה

כל אלו אינן להם חלק לפולס הבא אך אם עשו תשובה בכל לב ומתוודים בכל לב ובדמם אפילו כפר בעיקר ושנ לאהבה את בוראו ולא ישוב לקילקולו אך דבק בקומו יש חלק לפולס הבא. שמשו חכמי' מלולי אל תחנוף לאדם מן מישן שנת פולמים ותרדם לא לפניו חנף יבא יקטף עודנו באיבו, על כן מן בלבך לבצר חניפות ותכחד בחניפת ולא באמת. זכור בוראך ותירא מפניו, בטח במלכך כי יהיה עמך ומשוב קטן וגדול הכל מלמדול ומלכך יהיה לך לפיו ומגדול, בני אל חסיה נאה מן חסיה הומה ושואה חנומיק, רוחך בלב נכאה אז השם עמך תחזה ותראה כי שונא גאים ומחיה לב נדכאים, כי מה בגאוח תועלת כי הכסף גועלת וכוס תרעלה ומחללת ומועלת, למה תמות בלא עתך ומלאך אכזרי יבטחך אל תתחנר אל כמתגאים, ברגע ימותו פתחום תירא מלפני מתגאה על כל המתגאים ותחזה כבודו במקום רואים כי ברוח נמוכה יהיה לך תמיכה וסמיכה, בני הזמר במלות לאוין מן תעבור באלה מהן ותלקה ארבעים או במכת מרדות אם פנתה על לאו בעלמא כל שכן לאו דכריתות תתענה לכל הפחות ארבעים יום ותלקה בכל יום ותן לו תודה, המגלה זקנו והפיאות בהפר עובר כמה לאוין ומעתה אל תשחית עוד וחגדל זקנותך ובחוקותיהם לא תלכו הזהר בעשה לקיימו מן תלקה במכות מרדוה הוי זהיר בפסוק וחי אחיך עמך ולא חסיג גבולו יאל תקח לו מחיתו ואם קנה סחורה או מטבע כנגד השלטון אם יבא ח' ויוסיף לו כדי ליקח מחבירו זה לא כיתן לימחל ונקרא רשע ואין גזלן כמותו, ואם לא ישמע אל הוריו אשר הורסו יש להבדיל ולגדותו עד יתקן עיותמו בחשובה, בני אל תחטא בעינים מן תכשל בזה ובנא וישקלך במאזנים בעדים שנים, אל תחטא באזנים בשמע שוא לדבר לפניך ובעת תעמוד לפני אדוניך לא ישמע רב עוונך, אל תחטא באסך וכריח מן יקלוף עליך להמריח ומכל טוב תהי' קרה ומפניו לא תוכל היות צורה, אל תחטא בסוף ובלשוך, כי בעל כפסים יזכיר עוונך לא יועילו לך הונך לבא לפני קוק, אל תחטא במאכל, ואל תרבה מעלך כי גוסף יכשילך ואיך תעמוד לגורלך, אל תחטא בידך איך תעמוד בפני שודך כללות כוחך והודך ומעשיך עדיך נגדיך, אל תחטא בלבבך לא בפשות מחשבותיך ולא בכליות קרוביך המלך בקוק יודע טובה אל תחטא באיבריך והמם יפודו כל דבריך, הנה כללות בשרך ושארריך יציר כל אמריך, אל תחטא במשגל ולא ברחיית יופי סגל כי היות

כזוה סופה להרגיל פרה, ורבה כפיין גל, אל תחטא ברנלך סן יסך
 גלגליך רון למזוה מעגליך להרגיל בלדיקים רגליך, אל תחטא ברוחך
 בנשמת כחך תגיל בסקודי משמתך וילין לדקתך נוכחין, אל תחטא
 בנשמתך אל תרבה באשמתך עסוק בתורתך בכל מאמלי משמרונך,
 אל תחטא בפני בוראך, זכור כי הוא בראך והוא מכלכלך,
 נשאך, הוא אביך הוא מוראך, אל תחטא לפני השם כי הוא נומן
 סנושם ועיניך וסיד מלחלה כגשם והוא חייד מנשם, אל במדוה תמלו
 ותמלוה, שירותיו בקול תחוה, בכל עת לפנו תשתחוה אל תהי להוט
 אחר גרוך תירא מאכילה הוא קקך, ואל תאכל ספק איסור כ"ש
 איסור המוכר הזכר סן תהי כך חטא ותראה מי ששוחט אם בקי
 בהלכות שחיטה בכל עיניה בלי ספק וכן מי שבדק הבהמה בכל
 פסוקי הלכות הריאה ומראית בכל עיניי אם הוא שוגג ונמלא
 עריפה אחריו יש להזכירו אם יעשה יותר יסירוהו ועבירוהו כמשפט
 עד אשר יתקן עוותו ובודק ונמלא אחריו עריפה או השוחט ונמלא
 אחריו נבלה וכן המנקר ונמלא אחריו חלב יש להלקותו ולהזכירו
 שלא יעשה עוד אם אינו נזהר יש להעבירו מאומנתו לגמרי ולהלקותו
 ולהכריז עליו בקהל עד שבראה תשובתו בלי רמאות ובלא נבלה
 וכאשר יעשה דין מה שקלבו עליו אז אחריו הוא כי כל שנמלא אחריו
 חלב או אחר שיברוק ימלאו נבילה פעמים ושלש כבר נפסל עד אחר
 זמן שבראה תשובתו בלידו וכן המתקן גביות מחלב שאין ישראל
 רואהו שכל החשוד בדבר לא לנו ולא מפידו, עיקר החשוב' הזכרת
 חטאיו ויודוי כגו משה עליו השלום, אמר ויעשו להם אלהי זהב
 ומתרחק מן העבירה שבידו ומן הדומה לו ועוב לו, בני הזהר מכל
 נדוד עביר' כי יש שפרא' לך קטנה וגדול' היא אלי בא וראה
 התורה אמר' הוכיח תוכיח את עמיתך אעפ"כ אמרה תורה ולא תשא
 עליו חטא שלא יהיו פניו משתנות להלבינו ברבים ואם עשה כן אינו
 לוקה לאו שאין בו מעשה הוא עון גדול הוא המלבין פני חבירו ברבים
 שאין לו חלק לעוה"ב ודוקא עמיתו עם שאתו במלות אבל אם הוכיחו
 בסתר ואינו שומע מכלימין חותו ברבים כמו נחמיה ואריב עמם
 ואקללם ויש להוכיחו כמו נביאים הראשונים כל דעלך סני לחברך
 לה תעביר ע"ש לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו ושכ ורפה לו סוף דבר
 הכל נשמע את האלקים ירא והת מלאתו שמור כי זה כל האדם .
אלך הן שאין מורישין ככסים לכניהם ואם מורישין אין מורישין
 לנני

הדבות תשובה

לכני ציהם המשחק בקוביא ומלוח כריכי' והמגדל בהמות
ממנות שביעי' והמעו' הבאות ממדיל' הים כהן ולוי שלוו על חלקם
המיים והמסורות החנופין והמחללין שם שמים עליהם הכתוב אומר
ישבו רשעי' לשאלו' ההוגין כיונים והמנהמין כדונים והמעכבין
בידיהם והמנעפין כרגליה' ומהלכין כראשי' אלנפותיהן עליהם הכי'
אומר אל תבואוני רגל גאזה גסי הרוח ומספרין לשה"ר ומדברי כוזב
וחכמים בעיניהם עליהם הכ"א כי הנה היום הזה בא בופר כתמר
הנושא אשה לבנו הקטן והמשיא בתו לזקן והמחזיר אביר' לעובד ע"ז
והעושה טובה למי שאינו יודע' עליהן הכ"א לא יאבה ה' סלוח לו,
הגבאין והחולקין הפורסין והמוכסין פליטן הכ"א הונך ועלכונך השוחר
על שותפו לכולפו חנם והמלוח את חברו על מנת ליטול את ביתו
ואת שדהו והדר בלא אשה והמוליא עליה עלילה על מנת לגרשה
עליהם הכ"א אני ה' חוקר לב ופוד נמלא באותה כרייתא על ד'
דברי' נכסי' של בעלי בתים יורדין לטמיון על עושקי שכר שכיר על
סורקי עול מעל לואריהם ונותני' על חנדיהן וגסי הרוח על כולם
על ד' דברי' ממונן של כ"ב נמסרין למלכות על משהי שטרן' שרופים
ועל מלו' כריכי' ועל מי שספק בידו למחות ואינו מוחה ופוסקי' לדיקה
כרבים ואין נותנין בעון כ"ד דברים מעכבין את כתפלי' כתוב בהל'
השוכה בעון כ"ד דברים המספחות כלות והייסורים רבים בעון חלה
בעון בעלי זרע בעון יין נסך בעון שנאת חנם בעון המלכין פני
חבירו בעון המהרהר אחר מדת הדין בעון ספק חלב ודס בעון אלזול
פיהם בעון איחור נדרים בעון אשה קולכית בעון לא תקום ולא תטור
בעון גונב דעת הכריו' בעון זקן שנחנז' נרבים בעון מחוסרי אמנה
בעון הכסל' מע"ז בעון המביא תקלה לרבים בעון הנותן דין לרשע
לזכותו דין בעון הפורש מדברי חכמים בעון המרחם על האכזרים
בעון המחלוק על הרחמן בעון המתיר האיסורין בעון האוסר את
המותר עליהם הכ"א ונתתי פני באיש ההוא וגו', בעון ח' דברים
ישראל גלו ממקומן, בעון סורק ממנו עול תורה בעון גילוי פריות
בעון חלול השם בעון נדה בעון עיית הדין בעון ערו' שקר בעון מאכיל
ממונו של ישראל לגוים בעון מקטירי איפות ומשקלות ועליהם הכ"א
לן אתה יגלו בראש גוים מאכילי רפיכים ומלכושי ערומים ומחלקין
דקות עליהם הכתוב אומר אמרו לדיק כי טוב וגו' :

הם ונשלם שבח לאל בורא עולם